Трибуна вільного українського слова на вільній американській землі

СВОБОДА SVOBODA

Український щоденник — UKRAINIAN DAILY

Адреса Редакції і Адміністрації: "Svoboda", 81-83 Grand St., Jersey City, N. J. Тел.: HEnderson 4-0237 УНС: HEnderson 5-8740

РІК LXII. Ч.178. ДЖЕРЗІ СИТІ і НЮ ЙОРК, П'ЯТНИЦЯ, 16-го ВЕРЕСНЯ 1955. П'ЯТЬ ЦЕНТІВ — FIVE CENTS JERSEY CITY and NEW YORK, FRIDAY, SEPTEMBER 16, 1955. No. 178. VOL. LXII.

БЕНСОН ОБІЦЯЄ ДОПОМОГТИ ФАРМЕРАМ

Вашингтон. — Секретар рільництва Езра Тефт Бенсон, який щойно вернувся з двотижневої поїздки до Европи, заявив журналістам, що він внесе новий проєкт до Конґресу, щоб допомогти фармерам, яких прибутки постійно меншають від часу, коли республіканська більшість в Конґресі скасувала тривку допомогу фармерам і заступила її „пливкою" допомогою на підтримку цін на фармерські продукти. Але він виразно підкреслив, що уряд не залишить своєї основної політики в фармерських справах, тільки його проєкт внесе „щось додаткового" до неї, щоб збільшити прибутки фармерів. Журналісти заявляють, що Бенсон склав цю свою заяву внаслідок того, що вже тепер демократи говорять про те, що головним виборчим гаслом в 1956 році буде фармерська програма, бо фармери невдоволені з дотеперішньої урядової фармерської програми, внаслідок якої значно обнизилися прибутки фармерів. „Щось конче треба зробити, казав Бенсон, — щоб стримати зменшування цін на фармерські продукти, бо кожний, кому дійсно щиро лежить на серці наше фармерство, невдоволений з теперішнього стану. Очевидно, що і я з нього невдоволений". Бенсон відмовився виявити, з якими пропозиціями він виступить перед Конґресом, щоб збільшити прибутки фармерів, які від 1947 року обнизилися на 31 відсоток, а половина цієї знижки припала на час після 1953 року, коли Републіканська Партія прийшла до влади. Між пропозиціями Бенсона находиться і такий пункт, щоб виплачувати премії тим фармерам, які зменшують посівну площу, щоб не допустити до надпродукції. Субсидії мали б діставати і ті фармери, які штучними добривами поліпшуватимуть свої поля. Бенсон твердить, що „пливка" допомога фармерам на підтримку цін на фармерські продукти зовсім не винна в тому, що падають ціни на фармерські продукти, і тому не треба ліквідувати цієї пливкої допомоги. Секретар рільництва заявляє, що є вигляди на збільшення ринку збуту для американської рільничої продукції в Европі. Це він твердить на основі розмов, які мав в Англії, Данії, Франції та Італії.

Сенатор Бріджес за зменшення допомоги закордонові

Бреттон Вудс, Ню Гемшир. — Республіканський сенатор Стайлес Бріджес, член Сенатської Комісії Видатків, промовляючи на зборах стейтових генеральних прокураторів, заявив, що ЗДА повинні зменшити допомогу закордонові. ЗДА повинні продовжувати допомагати лише тим закордонним державам, які її потребують і погоджуються співпрацювати з Америкою. На думку сен. Бріджеса, треба цілком припинити або значно зменшити американську допомогу тим країнам, які не щиро співпрацюють в боротьбі вільного світу проти комунізму. Конґрес голосував за тим, щоб припинити допомогу Юґославії тому, що вона „фліртує з Росією". Тим часом Юґославія дістає від ЗДА сотки мільйонів долярів, і не хоче погодитися на те, щоб американці перевірили, на які цілі ці гроші витрачаються. Також обмежено допомогу Індії, яка заграває із вільним світом і з комуністами.

Велика пожежа в порті близько будинку УНС

Джерзі Си्ті, Н. Дж. — 14 вересня пів до четвертої години по полудні вибухла пожежа з невідомих причин в причалі порту Джерзі Ситі, який находиться недалеко будинку Українського Народного Союзу. Вітер з моря роздмухував пожежу, якої не змогли вгасити численні сторожі, які з'їхалися на рятунок. Пожежу гасили з суші і з човнів на воді. На довколишніх вулицях був такий густий дим, що важко було пройти. Поїзди підземки „Гудсон-Мангеттен" на час пожежі не могли затримуватися на перестанку „Ексчейндж-Площі", бо пасажири не могли внаслідок диму дістатися до цієї станції. Полумінь дісталася була на вантажний корабель „Форт Ріляйєнс", який з трудом відтягнено на безпечне місце в порті. Пожежа знищила великі запаси рицинової олії фірми Бейкер Кастор Ойл Компані. 400 пожежників з трудом загасили пожежу, яка спричинила великі матеріяльні шкоди.

В Лос Анджелес люди плачуть від „смоґу"

Лос Анджелес, Каліфорнія. — В Лос Анджелес занечищене різними газами (так званим „смоґом") повітря не дає людям жити. Чорно-синій „смоґ" ріже очі і витискає з них сльози. Люди на вулицях прикривають очі хустинами. Поза домами не вільно розкладати огнищ, обмежено до мінімуму рух авт по вулицях. Забагато в повітрі також озону, і уряд здоров'я, якщо кількість озону збільшується, думає припинити продукцію в рафінеріях. Шкідливий „смоґ" з'являється в Лос Анджелесі вже сьомий раз за це літо. Гази з численних копалень нафти, а також дуже великий автовий рух на шляхах спричиняються до занечищення повітря.

В АМЕРИЦІ

● **Алберт Вінсент Кастільоне** домагається від Нюйоркського стейту відшкодування в сумі мільйона долярів за те, що бувши в шпиталі для умовохворих у Кінґс Парку на Лонґ Айленді в стані божевілля пробував втікати, а шпитальна служба не стримала його і внаслідок цього він скалічився.

● **Демократичний сенатор** Прайс Деніел, вернувшись з Европи, заявив, що китайські наркотики привозять до ЗДА через Туреччину і Ліван.

● **69-річна прабабуся** Емма Ґейтвуд пішки мандрує з Джорджії до Мейн — відстань 1,500 миль. Вона робить це для спорту.

● **Жіночий Клюб** на летунській базі в Лаврі коло Денверу влаштував 14 вересня прийняття для дружини президента. Це був перший публічний виступ пані Айзенгаверової за час її тритижневого перебування в Денвері.

● **Команда летунства** дала ще одномісячну відпустку летунові Деніелеві Шмідтові, який недавно повернувся з китайського комуністичного полону. Він відбуває тепер „медовий місяць" з своєю дружиною Юною, яка вийшла була заміж за дроворуба Файна, діставши вістку, що її чоловік згинув у Кореї.

● **Арґентинська поліція**, перевівши ревізію в парафіяльному уряді в Кордобі, забрала летючки та Пастирські листи. Нікого не заарештовано.

● **Заступник секретаря** рільництва Ірл Л. Буц заявив, що цього року школярі питимуть більше молока, бо школи діставатимуть задарма молоко з тих запасів, які призбируються внаслідок підтримки цін на фармерські продукти.

● **З Вашинґтону** повідомляють, що американський амбасадор у Чехословаччині, Ю. Алексіс Джансон, який тепер веде переговори в Женеві з представником комуністичного Китаю, має бути найменований амбасадором в Сіямі, на місце покійного Джана Е. Пюріфоя, який загинув в автомобільній катастрофі.

ЗАКІНЧЕННЯ СТРАЙКУ ПОРТОВИХ ВАНТАЖНИКІВ

Портові вантажники приймають оплесками проголошення закінчення їхнього страйку, що відбулося на окремих зборах Міжнаціональної Асоціяції Портових Вантажників.

Закінчився восьмиденний страйк вантажників

Ню Йорк, Н. Й. — 14 вересня вантажники в Ню Йорку на своїх зборах вирішили закінчити страйк, який тривав вісім днів внаслідок непорозуміння Спілки Міжнародних Вантажників не з підприємцями, тільки з Двостейтовою Портовою Комісією, яка, на думку робітників, не відповідно поводилася з вантажниками. Окрема комісія, складена з громадян, має провірити причини цього непорозуміння робітників з Портовою Комісією. Спілка заявляє, що вона здобула перемогу. Праця в причалах почалася вже по полудні 14 вересня. Більше як 5,000 вантажників зібралися в арені св. Николая, де голова Спілки Міжнародних Вантажників капітан Вільям В. Бредлі та інші провідники вияснили справу страйку та пропонували закінчити страйк. Більшість була за цією пропозицією, і ухвалила закінчити страйк. — Також Міжнародна Спілка Електричних Робітників у Питсбурґу вирішила відкликати страйк в Корпорації Вестінґгавз Електрік, де страйкували 43,000 робітників. Непорозуміння між робітниками і підприємцем будуть вирішені на конференції, яка почнеться 15 вересня.

Важко збалянсувати бюджет, не пошкодивши обороні країни

Вашингтон. — Секретар летунства Доналд А. Кворлес заявив через радіовисильню CBS, що „важко буде збалянсувати федеральний бюджет, не пошкодивши оборонній силі ЗДА. „А наш теперішній плян такий, — сказав секретар летунства, — щоб не зменшувати оборонну силу". Цю заяву склав він у зв'язку з поголосками про те, що уряд плянує зменшити видатки на оборону на більйон долярів. Секретар летунства заявив, що командування всіх родів зброї робить усе можливе, щоб якнайбільше заощадити, зовсім не зменшуючи при тому оборонної сили держави, тобто числа літаків та летунів. Щодо кількости далекопростірних бомбовиків, то, на думку Кворлеса, ЗДА „задовільно випереджають СССР, але це зовсім не дає нам підмодерних літаків".

став зменшувати продукцію

● *Уряд Публічного Здоров'я* повідомляє, що 27 вересня почнеться друге щеплення проти дитячого паралічу, яке триватиме до 10 жовтня. Щепити будуть в публічних, парохіяльних і приватних школах.

Папа Пій XII найменував Єпископа Елька Екзархом Питсбурзької дієцезії

Юніонтавн, Па. — Преосв. Єпископ помічник латинської нюйоркської дієцезії Фултон Ф. Шін під час Служби Божої, яку він відправляв у східньому візантійському обряді, відчитав депешу від Апостольської Делеґатури в Вашинґтоні, в якій повідомляється про те, що Святіший Отець Папа Пій XII наменував Преосв. Єпископа Николая Т. Елька — екзархом Питсбурзької греко-католицької дієцезії. До цієї Дієцезії належать наші брати з Закарпаття, які еміґрували до ЗДА.

Представники українських установ оглядають палац Українського Інституту

Ню Йорк, На запрошення п. Володимира Джуса, відомого винахідника й фабриканта з Бабилону, представники українських установ й організацій оглядали в середу 14 вересня палац закуплений п. Джусом для очолюваного ним Українського Інституту Америки. Влаштовано ці оглядини для ознайомлення згаданих представників із розташуванням приміщень в палаці і для якнайкращого використання їх для українських установ, членів Інституту. В оглядинах взяли участь представники Наукового Товариства ім. Шевченка, Української Вільної Академії Наук, Крайової Пластової Старшини, Спілки Українських Мистців, Літературно - Мистецького Клюбу в Ню Йорку, Товариства Українських Інженерів, Школи Українського Танку й інших, як теж окремі особи.

„Україна" Монтреаль — чемпіоном Східньої Канади

Монтреал. — „Україна" Монтреал — виграла фінал і першенство Східньої Канади, через здачу Олстером — четвертих змагань. Треті змагання фінальної серії СТ Україна Монтреал ремісувала вислідом 0:0, проти чемпіона Онтеріо. Попередні змагання фіналу на Стадіоні Файлон виграли — Олстер 1:0 і Україна 3:0. З огляду нерішеної після третіх змагань, хоч СТ Україна мала перевагу у відношенні воріт 3:2, заряджено догривку 2×15 хвилин. Уже перед змаганнями 0:0, Олстер відмовився брати участь у догривці, обстоюючи потребу розіграти 4-ті змагання. Коли офіційно визначено четверті змагання, ірляндці з Торонта відмовились їх грати. В останніх змаганнях зірками України були: Королюс і Бил Дрейк, у Олстера: Кілі та Ф. Камерон. — Склад чемпіона Східньої Канади: МекАйлей, Королюс, Мартин, Полонський, Дрейк, Палінський, Вачинський І, Безпалюк, Бучанан, Шило, Васьків, Тедеско, Ґоліяш, Пилат, Ґрицин, Кротхвіл. (Б. П.)

ЗДА ОФІЦІЙНО ПІДТРИМУЮТЬ РІШЕННЯ АДЕНАУЕРА В МОСКВІ

ПРЕЗ. АЙЗЕНГАВЕР ПРИСЛАВ БУВ ДО МОСКВИ ЛИСТА АДЕНАУЕРОВІ

Вашингтон. — Речник державного департаменту Генрі Сідем відчитав перед пресовими представниками текст, в якому з'ясоване офіційне становище американського уряду до висліду совєтсько-німецької конференції в Москві. Те становище підкреслює успіх канцлера Аденауера та „банкроцтво совєтської політики у відношенні до німецької проблеми", що його державний департамент вбачає у факті запрошення до Москви канцлера тієї західньо-німецької держави, що її Совєти неґували впродовж останніх 8-ми років. Заява державного департаменту пригадує, що Німецька Федеративна Республіка була покликана до життя трьома західніми великодержавами після невдачі Московської конференції про об'єднання Німеччини в 1947 році; признання тієї держави тепер Совєтами і нав'язання з нею офіційних взаємин є найкращим доказом правильности тодішнього акту західніх альянтів. Воно водночас, твердить американська заява, демонструє штучність східньо-німецької сателітної „держави", понад голову якої Совєти конферували з Аденауером та яка фактично не має ніякої суверенности. Американський державний департамент підкреслює успіх Аденауера у справі німецьких воєнних полонених.

Виявлено тепер, що під час перебування в Москві німецької делеґації, американський амбасадор в Москві Болен передав був Аденауерові відручного листа від президента Айзенгавера, в якому Президент висловлює своє повне довіря до нього, як союзника Заходу.

Проте однаково в американських, як англійських колах нема захоплення вислідами Московської конференції — отверджують американські часописи. Особливо англійські політичні кола лякаються, що Совєти, відступивши в справі німецьких полонених й безумовно здискредитувавши східньо - німецьких комуністів, виграли у грі на довшу мету, ускладнивши знову справу об'єднання Німеччини та висунувшись вперед перед західніх альянтів на терені самої Західньої Німеччини.

ЗДА відкидають можливість зустрічі Доллеса з червоно-китайським прем'єром Чу Ен-лаєм

Вашинґтон. — Під час однієї з останніх сесій конференції представника ЗДА Джансона з представником червоного Китаю Ванґ Пінґнаном у Женеві, останній висловив суґестію, щоб ЗДА погодилися на безпосередню зустріч червоно-китайського прем'єра і міністра закордонних справ Чу Ен-лая з державним секретарем ЗДА Джаном Фостером Доллесом. Представник пресового департаменту державного секретаріяту Генрі Сідем заявив, що будь-які розмови про таку можливість неактуальні, поки червоний Китай не звільнить всіх задержуваних й ув'язнених на території Китаю американців. Ванґ Пінґ-нан висловив ще „суґестію", щоб З'єдинені Держави Америки скасували заборону вивозу воєнно-важливих матеріялів до Китаю. Представник ЗДА в Женеві Джансон відмовився теж дискутувати про порушені Ванґ Пінґ-наном справи, поки не буде звільнена решта (22) американців.

У Мюнхені відбудеться судовий процес за намагане викрадення антибольшевицького діяча

Ню Йорк. — Пресова служба Американського Комітету за звільнення від большевизму повідомляє, що дня 26 вересня ц. р. почнеться у Мюнхені судовий процес проти Волдемара Дорстера, обвинуваченого в намаганні викрасти і віддати в руки совєтів майора Александра Н. Роліна, колишнього офіцера совєтської армії, який втік на Захід і став активним діячем т. зв. Координаційного Центру визволення народів Росії (КЦОНР). Дорстер, німець народжений у Москві, одержав від МВД доручення переїхати з листом від дружини майора Роліна, яка з донькою залишилася в СССР, до Мюнхену і перемовити Роліна вернутися до Совєтського Союзу. До листа були долучені фотографії дружини і доньки. Дорстер, приїхавши до Мюнхену, зараз же пішов з листом до майора Роліна на його приватне мешкання. Прочитавши листа, Ролін виявив Дорстера як совєтського аґента і передав його в руки німецької поліції. Подібний випадок намаганого викрадення був у серпні мин. року, коли Єлисавета Райнольд Ключевська намагалася з допомогою листів занадити директора Інституту для вивчення історії і культури СССР Бориса А. Яковлева на територію Совєтського Союзу. Ключевську засуджено потім на 18 місяців в'язниці.

Альянти звільняють японських воєнних злочинців

Токіо. — Альянти рішили звільнити трьох головних японських злочинців, засуджених міжнародним судом в 1948 році на досмертну в'язницю. Цими звільненими японцями є генерал Кінґоро Гашімото, який командував японськими військами в Манджурії й Китаї, Окінорі Кая — японський міністер фінансів підчас війни, і Теліхі Сузукі — воєнний державний міністер. Їхнє звільнення прийшло в наслідок домагання, що його зголосив міністер закордонних справ Шіґемітсу підчас минуломісячної візити у Вашинґтоні. Державний секретар Доллес, відкинувши домагання негайно випустити на волю всіх японських воєнних злочинців, водночас обіцяв приспішеним порядком переглядати кожний окремий випадок. Ще під час перебування Шіґемітсу в ЗДА звільнено 22 японських воєнних злочинців, яких — в хвилині його приїзду сюди — було разом 210.

Помер підполковник Тиміш Омельченко

Торонто. — Після півторарічної тяжкої невилічальної хвороби помер 6 вересня ц.р. у шпиталі м. Торонто в Канаді, на 63 році життя перший заступник голови Генеральної Управи і недавній командант 5-ої станиці Союзу Бувших Українських Вояків у Канаді, учасник Визвольних змагань і колишній голова УНО в Німеччині підполковник Тиміш Омельченко. Похорони відбулися 11 вересня при участі архиєпископа Михаїла, 4 священиків і церковного хору під керівництвом п. Кожушка, Дружини Покійного, 5-ої і 7-ої станиць СБУВ, всіх ветеранських організацій зо своїми стягами і прапорами та численного громадянства. Прощальне слово над могилою виголосили о. Святослав, сотник УГА Косар і ген. Садовський, а в катедрі о. Дмитро Фотій і владика Михаїл.

МОСКВА ПРИЙМАЄ „ПРЕМ'ЄРА" СХІДНЬОЇ НІМЕЧЧИНИ

СОВЄТСЬКИЙ УРЯД ДЕМОНСТРУЄ СВОЮ БЕЗПЕРЕРВНУ ПРИЯЗНЬ З НІМЕЦЬКИМИ КОМУНІСТАМИ — АДЕНАУЕРА ВІТАЛИ У БОНН, ЯК ТРІЮМФАТОРА

Москва. — Ще поки західньо - німецький канцлер вернувся до Бонн з Московської конференції, на якій вирішено встановити совєтсько - німецькі дипломатичні взаємини, як совєтський уряд повідомив, що в п'ятницю 16 вересня прибуде до Москви голова східньо - німецького „уряду" Отто Ґротеволь на чолі східньо-німецької делеґації. Щоб злагіднити враження, що приїзд Ґротеволя має поменшити значення відвідин Аденауера та нав'язання з західньо-німецьким урядом офіційних дипломатичних взаємин, совєтський комунікат про конференцію з східньо - німецькими комуністами впевняє, що та конференція була порішена ще в липні, коли Булґанін і Нікіта Хрущов, в дорозі з Женеви до Москви, затримались були у східній частині Берліну й конферували з своїми підвладними німецькими комуністами. Проте, як підкреслюють чужинецькі коментарі, запрошення Ґротеволя на наради акуратно в два дні після виїзду з Москви Аденауера є безумовно совєтською демонстрацією, що нав'язання взаємин з Західньою Німеччиною не послаблює взаємин зі Східньою Німеччиною. Це потверджує те враження, що його віднесли західньо - німецькі делеґати, які були здивовані енерґією, з якою большевики заступалися за Східню Німеччину і її комуністичний сотелітний уряд. Західньо - німецька соціялістична опозиція використовує цей факт, як доказ, що Совєти рішені зберегти стан „двох Німеччин" і що нав'язання дипломатичних взаємин між Західньою Німеччиною та Москвою сприяє поділові Німеччини, а не об'єднанню її.

На летовищі біля Бонн вітала Аденауера яка тисяча осіб: повний склад уряду, чужинецькі амбасадори, шкільні діти й юрба народу. Аденауер склав тільки коротку заяву про справу німецьких воєнних полонених в Совєтах. Мовляв, Булґанін запевнив його, що поки ще західньо-німецька делеґація повернеться до Німеччини, буде пущена в рух бюрократична машина для звільнення всіх німецьких полонених. Тому, що вони фіґурують, як „воєнні злочинці", частина їх буде „амнестована", а частину повернуть німцям, щоб вони їх судили за власними законами. Німецька публічна опінія далі, як виходить з голосів преси, — поділена в оцінці вислідів Московської конференції. Міністер закордонних справ Брентано заявив, що хоча рішення в Москві було дуже важке, проте делеґати думають, що вони „вернулися з Москви з чистою совістю". Захоплення нема в нікого з делеґатів, ані серед сірих німців. Щасливими є тільки батьки й жінки полонених, які вернуться після більш, як 10-річного перебування в совєтському полоні.

Австралійський уряд розкриває тайни совєтського шпигунства

Мелберн, Австралія. — Австралійський уряд оприлюднив офіційне звідомлення австралійської королівської комісії для справи совєтського шпигунства, покликаної безпосередньо після втечі другого секретаря совєтської амбасади Владіміра Петрова, керівника совєтського шпигунського апарату в Австралії, — 3 квітня 1954 року. Оприлюднене звідомлення має 100,000 слів і є одним із найавторитетніших документів про шпигунську сіть, яка омотує світ, керована з одного московського осередку. Королівська комісія стверджує, що Совєти встановляють всюди в чужих країнах два „леґальні апарати" для ведення шпигунської акції, цивільний і військовий, звані леґальними тому, що всі ті аґенти користуються дипломатичними пашпортами. У звіті кажеться, що шпигунська робота, ведена на терені Австралії „загрожувала всьому вільному світові", а на доказ наводить заходи для добуття тайного „коду" французької амбасади — коли б большевикам було удалося дістати його, то вони контролювали б все листування французької амбасади, в якому мова про всі міжнародні справи. Совєтська амбасада, як осідок шпигунської діяльности засадничо не користувалася австралійською комуністичною партією, щоб не наражувати її на розв'язання. Проте в жовтні 1953 року в Канберрі совєтська амбасада передала секретареві комуністичної партії $25,000, а австралійський комуніст Болтер Седдон Злейтон, який став службовиком в міністерстві закордонних справ, був совєтським шпигуном під кличкою „Клод".

В СВІТІ

● **Папа Пій XII** виголосив промову до 150 учених з усіх частин світу, які з'їхались до Риму на 4-тий Міжнародний Конґрес звеличників св. Томи з Аквіну. Папа твердив, що навчання св. Томи, великого католицького філософа, має непоменшену вартість також у світлі здобутків новітньої науки.

● **Справа східніх німецьких** кордонів виринула несподівано на німецько-совєтській конференції у Москві. Канцлер Аденауер хотів, щоб большевики принципово погодилися з тим, що східні кордони Німеччини ще остаточно не визначені. Булґанін на це заявив, що теперішні кордони визначено на Потсдамській конференції 4-х альянтів і тому вони є остаточні й леґальні. Аденауер сказав, що на Потсдамській конференції не було німців, і їм продиктовано умови, не питаючи їх згоди, а тому німецького народу постанови цієї конференції не зобов'язують. Мова йде про т. зв. „земє одзискане", що їх дістала Польща.

● **Джордж Кеннан**, американський економіст й колишній амбасадор в СССР, ім'я якого стало голосним серед українців у зв'язку з його статтею, де він прирівняв економічне значення України для СССР із значенням Пенсилвенії для ЗДА, піддав на міжнародному конґресі економістів і соціологів у Міляно (Італія) під сумнів вартість совєтської господарської статистики. Він перестеріг малорозвинені країни перед наслідуванням нібито господарського розвитку в СССР. Райдужна совєтська статистика, мовляв, не всилі закрити факту, що в Совєтах бракує помешкань для людей, мало розвинена транспортова система і нема подостатку предметів першої потреби.

● **Тіто мав у жовтні поїхати** з відвідинами до Парижу, але тому, що в тому місяці французький міністер закордонних справ Піне братиме участь в конференції міністрів „великої чвірки" у Женеві, а прем'єр Фор зараз після того вибирається з візитою до Москви, відвідини Тіта відложено.

● **Совєти відмовляються** випустити на волю японських воєннополонених, поки японський уряд не підпише з СССР мирового договору і не нав'яже нормальних дипломатичних взаємин. Коли японський делеґат запропонував, щоб японсько - совєтська комісія перевірила на місцях, скільки є в СССР японських полонених, совєтський делеґат Малік з обуренням відкинув цю пропозицію. У Лондоні відбулось вже 17 безплідних совєтсько-японських засідань.

СВОБОДА SVOBODA
УКРАЇНСЬКИЙ ЩОДЕННИК UKRAINIAN DAILY
FOUNDED 1893
Ukrainian newspaper published daily except Sundays, Mondays & holidays (Saturday & Monday issues combined) by the Ukrainian National Association, Inc. at 81-83 Grand Street, Jersey City 3, N. J.

Entered as Second Class mail Matter at the Post Office of Jersey City, N. J., on March 30, 1911 under the Act of March 8, 1879.

Accepted for mailing at special rate of postage provided for Section 1130 of Act of October 3, 1917 authorized July 31, 1918.

За кожну зміну адреси платиться 10 центів.

За оголошення редакція не відповідає і не зобов'язується повертати незамовлені матеріяли.

Адреса: "SVOBODA", P. O. Box 346, JERSEY CITY 3, N. J.

НОВА ЗАГРОЗА

Поїздка західньо-німецького канцлера д-ра Конрада Аденауера до Москви, його довгі наради із совєтськими володарями в Кремлі та закінчення тих нарад виміною листів між Аденауером і совєтським прем'єром Булґаніним у справі встановлення дипломатичних взаємин між Федеративною Республікою Німеччини і СССР приковують протягом тижня головну увагу світу. В численних пресових та публічних коментарях на ці теми висловлюються всілякі здогади і припущення про причини й цілі цієї нової ініціятиви совєтської дипломатії і видвигається всілякі підозріння щодо її „закуліс". Одні вважають, що Москва намагається „невтралізувати" Німеччину на взірець Австрії, інші думають, що це — тонка інтриґа на розбиття північно-атлантійського оборонного альянсу, членом якого Німеччина недавно стала, коротко — ніхто на Заході не вірить у щирість тих офіціяльних слів, що їх сказано в Москві під час, на закінчення і після перебування там канцлера Аденауера, цілком оправдано добачаючи за тією офіціяльщиною якийсь новий підступ Кремлю.

Все бо виглядає направду підозріло. Аденауера запросили до Москви безпосередньо перед женевською „зустріччю на вершинах", і Аденауер це запрошення прийняв у порозумінні з західніми союзниками. Ані Аденауер, ані німецька публічна опінія не приховували своєї нехіті до цих відвідин. Західній Німеччині ,як і всім німцям, залежить на об'єднанні їхньої країни, до якого Москва не допускає. Тепер Москва визнає формально західньо-німецький уряд, хоч ані Західня Німеччина, ані західні союзники не думають визнати встановлений Москвою сателітний „уряд" опанованої комуністами східньо-німецької „народної республіки". Аденауер застерігається, що він репрезентує всю Німеччину, а Москва це іґнорує. Аденауер підкреслює, що теперішні східні кордони Німеччини не є остаточні і мають бути вирішені колись на якійсь мировій конференції, а Москва обстоює, що ці кордони були встановлені переможцями в Потсдамі і вони є остаточні. Під час відвідин Аденауера в Москві жадної з цих справ не полагоджено, а все ж таки Аденауер їздив до Москви, і у висліді тієї поїздки встановлено дипломатичні взаємини між Західньою Німеччиною і СССР.

Як це сталося і що за тим усім криється? Деякі вияснення можна вичитати між рядками широких повідомлень про цю подорож. З натяків д-ра Аденауера та перебігу нарад у Москві, як і з деяких голосів німецької преси, можна прийти до переконання, що єдиною і дійсною причиною поїздки д-ра Аденауера до Москви було його бажання добитись звільнення з совєтського полону тисячів німців, які там перебувають ще від часу другої світової війни. Правда, Булґанін твердив, що в Совєтах немає вже ані одного німця в полоні, але признав, що є там ще понад десять тисяч німецьких „воєнних злочинців". Є багато причин підозрівати, що бажання звільнити тих невільників з совєтського ясиру й було головною причиною та ціллю поїздки Аденауера до Москви.

Яку ж тоді ціль могла мати Москва, запрошуючи д-ра Аденауера та встановлюючи дипломатичні взаємини з Західньою Німеччиною? З повідомлень про перебіг нарад у Москві виходить, що на цих дипломатичних взаєминах Москві дуже залежить, і коли д-р Аденауер поставив за передумову таких взаємин звільнення німецьких полонених, то Булґанін поквапився запевнити його, що „це можна легко зробити", якщо в Москві буде німецька амбасада, а в Бонні — совєтський амбасадор. Тим часом справжні цілі за тією дипломатичною акцією зраджує московська радіовисильня повідомленням, що прем'єр Булґанін звернув Аденауерові увагу на те, що в Західній Німеччині „задержано понад 100,000 совєтських громадян", а міністер закордонних справ Молотов нарікав, що пропаґандивні бальони, що їх випускають американці з Німеччини до сателітних країн, „загрожують повітряній комунікації".

Це саме й можна вважати за „віз і перевіз" запрошення і перебування Аденауера в Москві. Західня Німеччина є нині центром антикомуністичної діяльности політичних еміґрантів із Совєтського Союзу та поневолених Москвою країн. Московський наступ на цих борців за волю йде різними шляхами та різними методами, від людоловства і пропаґанди за „поворот на родіну" починаючи, а на „високій дипломатії" кінчаючи. Це тільки свідчить про вартість цієї еміґраційної сили у боротьбі проти Кремлю та його плянів завоювання світу, але рівночасно свідчить і про ту величезну загрозу, яка невпинно висить над тими, що вибрали волю на Заході і, не зважаючи на невідрадні еміґраційні обставини, поставили за ціль свого життя поширити цю волю й на Схід. Про цю велику загрозу нам усім треба пам'ятати і відповідно їй протидіяти.

КУК ПРО ДЕМОНСТРАЦІЇ В КАНАДІ

З нагоди приїзду до Канади совєтської делеґації, Комітет Українців Канади видав повідомлення до преси, в якому з'ясував, що між членами цієї делеґації фармерів немає, що це — поголовно адміністраційні урядовці. Враз із цим КУК висловив думку, що поліпшення сільсько-господарського положення в країнах СССР можна осягнути через:

— скасування невільничої колгоспної системи;
— приверн ення селянам приватної власности на землю і права вільно збувати свої продукти;
— свободу творення вільних селянських об'єднань;
— звільнення з концентраційних таборів селян і повернення їх на їх рідну землю.

Американські фармери, що були недавно в СССР, кажуть, що там продукція селянських продуктів піднеслася втрос супроти царських часів. Але вони не кажуть, наскільки піднеслась життєва стопа селянства від того часу. Загальновідомий є факт, що вона низька. А все це тому, що знівечена вільна ініціятива селянського стану. Своїм ствердженням КУК вказав на дійсну проблему в сільсько-господарській ділянці в СССР, маючи, очевидно, на увазі спеціяльно Україну.

КУК не організував демонстрацій і до них нікого не закликав. Але заходи в справі підготови до демонстрації були КУК відомі так само, як вони були відомі урядовим чинникам, поліції і загалові громадян. Орґанізатори своїх плянів не затаювали, про них заздалегідь повідомляла англомовна преса й були проголошення в радіопередачах. В тому часі ніхто ані з преси, ані від уряду, ані з поліції не сказав про ці приготування слова критики, чи слова остороги. Щойно тепер почалася гарячка. Деякі органи з-поміж англомовної преси почали з цього приводу нагінку на всіх українців.

З тої кампанії, що її тепер обсервуємо, можуть скористати лише ті елементи, що в найновішій Совєтській Енциклопедії представляють Канаду, як країну найгіршого капіталістичного визиску супроти фармерства й робітництва, країну расової дискримінації, в якій частина населення позбавлена елементарних громадянських прав і т. п. Останній виступ совєтської амбасади в Оттаві з осудом „хуліґанства" і приписуванням демонстрантам гітлеризму є достатнім доказом того, в якому напрямку розвиваються події. На канадійській державній території почали совєтські урядовці підливати оливи до вогню.

Засуджений інцидент

Не може бути двох думок про некоректності й жалюгідний інцидент, що їх допустилася частина демонстрантів у Вінніпеґу. Публічна опінія ображена ними до глибини, і це вказує на почуття її правости й відрази до всякого насильства. Не менш гостро засуджує такі методи демонстрацій КУК, бо ніяк не можна погодитися з тим, щоб настрої брали верх над розумом та відповідальністю і щоб нездисципліновані одиниці з орґанізованої демонстрації робили жалюгідне видовище. Основою демократичного устрою є правопорядок, і його нікому не вільно порушувати.

З цього приводу була публічна апологія голови льокального АБН, що її проголосили преса і радіо. Після такого загального осудження могло б здаватися, що коли порушений закон одержав належну сатисфакцію, то нема більше потреби вносити в суспільство ферменту. На жаль, бодай дотепер ще цього нема.

Це не спричиняється до заспокоєння

Частина англомовної преси вдарила у великий дзвін тривоги, бо в демонстраціях вона добачала порушення гостинности. Мовляв, коли уряд запросив делеґацію, то для демонстрації не повинно бути місця. Дехто добачив у демонстраціях ще й нельояльність та образу для канадійського уряду.

Один з почитних щоденників Торонта заговорив про „депортації". Один з двох англомовних щоденників у Вінніпеґу, за тиждень по демонстраціях, вмістив карикатуру, яка показує членів Королівської Кінної Поліції повалених на землю, між ними один у службовій уніформі, і демонстрантів, що б'ють їх чим попало.

У неознайомленого з фактичним станом читача всі ці засуди й карикатури можуть перетворитися в дійсний образ, хоча це — лише фікція, що її не було. Фантазія і нерви почали працювати там, де треба розсудку. Такі й подібні виступи не спричинюються до заспокоєння публічної опінії.

Право на демонстрації

Громадяни в демократичній країні мають право на демонстрації. Це є один з демократичних способів виявляти свої симпатії чи антипатії до актуальних справ. Також може скластися така ситуація, що про будь-яке питання можуть громадяни в демократичній країні мати відмінну думку, як її має уряд. Це в демократичній країні не можна трактувати, як нельояльність громадян до свого уряду. Це правда, що уряд запросив совєтську делеґацію, але той факт, що демонстрації відбувалися на її очах, не може бути ніякою образою, а ще менше нельояльністю до уряду.

Під час таких демонстрацій у ЗДА — в Шикаґо, Міннеаполісі й Дітройті — члени совєтської делеґації зовсім не показували свого заклопотання та здивовання. Вони побачили на власні очі, що громадяни в демократичних країнах мають право на демонстрації, чого нема в країнах СССР.

Голова совєтської делеґації В. Мацкевич, на летунському майдані у Вінніпеґу, на спрямований до нього запит кореспондента, пояснив, що „у нас є демонстрації з нагоди травня і жовтня", тобто ті дві демонстрації, що їх організує державний апарат СССР з нагоди інтернаціонального робітничого дня і жовтневої большевицької революції. Там зганяють силоміць людей на обидві ці „демонстрації". Тож, засуджуючи недозволені методи, що були вжиті під час останніх демонстрацій, а які Департамент Закордонних Справ скваліфікував як „замало серйозні", щоб перепрошувати уряд СССР, не можна засуджувати враз з ними права на демонстрації.

Поженевська політика коекзистенції

Те, про що з нагоди демонстрацій натякували деякі пресові англомовні органи, — це їх побоювання, що такі демонстрації можуть заколотити теперішню, поженевську атмосферу. Нема сумніву, що західній демократичний світ надіється на покращання взаємин з СССР після того, як у Женеві проявили совєтські дипломати свою здібність усміхатися, замість погрожувати й ображати, як це вони робили безперервно десять років.

Велика частина нашого канадійського громадянства прийняла теперішню нову поведінку совєтських дипломатів за добру монету, і трактує її, як основний зворот у дотеперішній холодній війні. Друга частина канадійського громадянства, а особливо ті з-поміж них, що їх країни походження є під совєтським режимом, не довіряють цій зміні й вважають її лише тактичним маневром. Хто з них має рацію, покаже щойно час. Але одна й друга сторона мають свої добрі аргументи і не менше добре право виявляти свої думки публічно.

Ветеран канадійської армії з другої світової війни, уродженець Канади, Геррі Бестейбил, репрезентант до Трейдс Лейбор Каунсил (ТЛС) від урядничої юнії залізничників, сказав, що він „дякує Богові, що є люди, які мають відвагу протестувати проти російського поневолення" („Фрі Прес", з 7. 9. 1955). І справді, невесело було б у нас у Канаді, якби в таких важливих питаннях нашої закордонної політики ми всі мали один погляд. Тому це нонсенс і шкідливе перебільшення думати, що ці демонстрації матимуть якийсь вплив на політику СССР у відношенні до Канади.

Солідарний вияв протесту

В демонстраціях брали участь різні національні групи, але деяка частина англомовної преси говорить виключно про українців. Українці не мають ніякої потреби відмежовувати себе від тих протикомуністичних демонстрацій і справді, мабуть, за винятком Лондону, вони в тих демонстраціях були в більшості. Але українці не є ані більші, ані менші антикомуністи, як білоруси, литовці, латвійці, естонці, чи інші національні групи в Канаді, що їх „старий край" є під російською окупацією. Українська національна група між ними лише більша числом. Тому нема ніякої рації применшувати проблему антикомунізму в Канаді лише до українців. Вона куди ширша й серйозніша. Всі ці національні групи солідарно, за винятком тих, що приймали совєтських гостей квітами в Реджайні й Лондоні, переконані, що політика апізменту й коекзистенції не виправдається. Інтернаціональний комунізм не здібний до компромісів за меншу ціну, як безумовна капітуляція тих, хто йому повірить.

Часи змінюються

Канада була в тому щасливому становищі, що нам не загрожувала донедавна ніяка чужа інвазія. В нас виплекався дух вільної людини, що трактує кожну іншу людину своїми мірами. Коли кілька років тому була відкрита в російській амбасаді в Оттаві велика шпигунська афера, то спершу наші найчільніші державні мужі не могли повірити, що це правда. Ми довіряємо людям, бо ми не збираємось робити комусь кривду і нікого не хочемо завоювати. Але часи змінилися і у великій частині земного глобу запанували нині люди з ненависницькою доктриною. Нині ми вже не можемо бути такі спокійні, як були колись. Обережність з нашої сторони є конечна, і вона себе мусить проявити у всіх ділянках нашого життя. Першим наказом хвилі для нас є готовість зустріти комуністичну небезпеку. Для нас вона навіть більш небезпечна тоді, як усміхається.

Подруге — ми не можемо почувати себе в безпеці до того часу, поки мільйони інших народів знаходяться в поневоленні. Ми зобов'язані подати їм нашу помічну руку, бо справа їх визволення є ґарантією нашої власної волі.

КУК

НАВЧАННЯ В СОВЄТСЬКІЙ УКРАЇНІ

1-го вересня почався новий шкільний рік в Україні. Міністер освіти Г. Пінчук подав до преси відомості про розвиток шкільництва в новому році: 5 мільйонів 500 тисяч учнів записано в школах України. Окрім того, в містах зорганізовано вечірні школи для дорослих на 260 тисяч осіб, а по селах вечірні школи мають охопити біля 100 тисяч „колгоспників, механізаторів, працівників радгоспів". („Рад. Україна" з 1 вересня ц. р.). Із слів міністра Пінчука довідуємось, що в середніх школах України (десятирічки) переведено реформи для їх „політехнізації": ручні праці введено від 1 до 4 кляси, практичні заняття в майстернях проводяться в 5-7 клясах, а 8-10 кляса відбувають практику в сільському господарстві, в машинознавстві та електротехніці.

Щоб збільшити успіх політехнізації, в середніх школах скорочено години навчання з гуманітарних предметів (література, історія і ін.), і дано більше годин навчання для природничих наук — фізики, хемії, біології та ін. Міністер Пінчук обіцяє, що географія, історія та природознавство мають у програмах совєтської школи завдання — „науково-атеїстичного виховання учнів" . . .

Як виглядає „політехнізація" навчання в середніх школах України, можна бачити з прикладу міста Бориспіля, що лежить недалеко Києва, на Лівобережжі. Учениці та учні середньої школи ч. 2 в Бориспілі мусіли відбувати вліті „практику": працювали в колгоспах, доглядали шовківничу плянтацію і ділянку кукурудзи, яка з легкого почину Хрущова стала „модною" рослиною в СССР.

Як твердить кореспондент „Радянської України" з 2 вересня, школярі середньої школи ч. 2 в Бориспілі — це діти колгоспників, і тому, мовляв, „діла колгоспні цікавлять їх найбільше". Отже діти в перший день навчання в новому шкільному році ведуть розмови про те, хто і як виконав роботу в колгоспі! Виявляється, що школярі на „літньому відпочинку" виробили коло 1700 трудоднів у бориспільських колгоспах... Правда, були групи школярів, що вліті виїздили до Києва і Переяслава, але переважна більшість школярів була „прикріплена" до колгоспів.

Не минула ця колгоспна панщина навіть дітей дошкільного віку. „Рад. Україна" пише, що мала, ще неписьменна Галя Котко в Бориспілі вигодувала протягом літа 40 гусят і 50 качат. Мовляв, ця дитина ще й рахувати добре не знає, але працю виконала . . .

Раніше середні школи під комуністичною диктатурою готували майбутніх студентів для університетів. Тепер Москва диктує іншу „політику": середня школа мусить готувати ремісників-техніків. До високих шкіл приймають тільки після строгого іспиту, і, окрім того, в університетах треба за науку платити. Отже висока школа синам робітників і селян „не по кишені".

Дбаючи за „політехнізацію" середньої школи, большевицька влада обмежує години навчання гуманітарних наук. Цим знижується рівень загальної освіти школярів, і така „інтеліґенція" буде мати багато недостач у своїм знанні, бо не буде підготована до самостійного читання й думання. Правда, партія дбає за „науково-атеїстичне виховання", але чи той накинутий згори „світогляд" може задовольнити запити і сумніви людини, що шукає наукової правди?

Х. Н.

НОВІ ТЕАТРИ НА УКРАЇНІ

Театр, так само, як кіно та радіо, використовується большевиками як засіб масової пропаґанди. То ж нічого дивного в тому, що, при крайній недостачі мешканевих домів, будівництво театральних приміщень ведеться в прискореному темпі. Як подає „Правда" з 8 вересня, в Рівному почали будувати монументальний будинок драматичного театру із залею на 800 глядачів. В центрі Полтави також будують драматичний театр. Нові театри споруджають у Чернігові, Тернополі, Севастополі, Сталіно та інших містах України.

НА СХОДІ СОНЦЯ

Повіви маю з лугу, із гаю —
люлі, люлі . . .
Хто ж мені грає, душу торкає —
повів моєї землі.

Повіви маю з лугу, із гаю
люлі, люлі . . .
Хто ж мене кличе, серце лупає —
муки моєї землі.

Повіви маю з лугу, із гаю
люлі, люлі . . .
Хто ж мене радує, в бій
[посилає —
голос моєї землі.

П. УСЕНКО

НА ТЕМИ ДНЯ

Відбув оце Хрущов в додатку з Булґаніним і то на самому Кремлі конференцію з американськими сенаторами і вдарив у струни, приємні для вуха американських промисловців. Нічого не бажає, казав він, Совєтський Союз так, як торгівлі сільсько-господарськими машинами і харчовими продуктами із ЗДА, в заміну за які Москва готова і без жадних застережень давати такий важливий стратегічний матеріял як манґан, що його найбільші родовища — до речі — находяться в Україні (Криворіжжя). Заяву Хрущова розтрубили всі газети в світі, але заraз же на другий день — із заяви американських офіційних чинників — виявилося, що совєтський уряд відмовлявся досі вперто купувати сільсько-господарські машини у ЗДА і не дуже то радо навіть хотів говорити про постачання американської пшениці для СССР. Іде Совєтам про що інщого: добитися скасування заборони вивозити стратегічні матеріяли до комуністичних країн Европи та Азії. Брехнею виявилася і заява Мацкевича про договір в справі закупна сільсько-господарських машин для Совєтського Союзу: американській фірмі, з якою цей договір мав бути підписаний, нічого про нього невідомо . . .

* *

Трубіли і трублять кремлівські пропаґандисти про незвичайну благородність і великодушність Совєтського Союзу супроти Австрії, що з нею Совєти вирішили підписати мировий договір. Виявляється тепер, що благородність не була така великодушна, ані великодушність не була така благородна, як це розписувалися всякі комгазети. В листі до редакції американського журналу „Сатердей Івнінґ Пост" стверджує керівник австрійської інформаційної служби д-р Ганс Ф. Кронгубер, що — згідно з підписаним договором — Австрія зобов'язана платити Совєтам кожного року на протязі шости літ по 25 мільйонів долярів за так зване „німецьке майно" і крім того таку . . . дрібницю, як один мільйон тонн нафти, кожного року на протязі десяти літ . . .

* *

Розтрублено на ввесь світ московські повідомлення про редукцію совєтської і сателітських армій, що мали б свідчити про незвичайну і просто безприкладну совєтську „миролюбність". Так, наприклад, розголошено, що чехословацький уряд вирішив „великодушно" зредукувати свою армію на цілих 34 тисячі вояків. Керівництво чехословацької еміґрації на Заході одержало оце підпільною дорогою листа від одного з колишніх видатних державних службовців в ЧСР, в якому він стверджує, що вся та редукція є звичайною містифікацією, що зредуковані 34,000 вояків — це ті, що відбули свою службу і так вже мали бути звільнені, і що час військової служби в ЧСР не скорочено, але продовжено з двох років на три. Здається, що немає ні крихти якоїсь причини сумніватися в тому, що так, як і в ЧСР, виглядають „редукції" армії і в Совєтському Союзі, і в Угорщині і в Румунії . . .

Ст. Самійленко

ДНІ СЛАВИ

22

Тут у місті Старо-Константинові прибігають до мене козаки Богданівці та кажуть: треба щось тому зарадити! Республіканський Полк нашої Дивізії знайшов десь на складі кожушки. Ті кожушки були приготовані для нашої армії, але серед тієї завірюхи, в яку вона попала, про ті кожушки зовсім забули. Республіканський полк поодівав ті кожушки, а решту завантажив на фіри і нікому не дає. Що тут робити?

Що ж радити в таких обставинах напів роздягнутим козакам? Я сказав їм, що нехай самі подумають, що зробити, але були б дурні, коли б залишили таку нагоду одягнутися по людському.

За якийсь час виходжу до хлопців і бачу багатьох, що вже парадують в нових кожушках. До мене підбігають „республіканці" і погрожують застрелити мене за це, що дозволив силою забрати їхні кожушки. На те богданівці казали їм відчепитися від мене, бо я нічого не знаю про кожушки, а коли б мене тільки пальцем хто торкнув, то цілий не лишиться. І так може до сотні кожушків залишилося при Богданівцях.

Уникаючи непотрібних боїв, по тяжкій осінній дорозі, перетомлені, оточені ворогом, перед самими Різдвяними Святами, пізньою осінню 1919 р. добиваємось під місто Умань.

По дорозі замерзає на фірі хворий на тиф хор. Єрмолюк.

[illegible] в Зимовому Поході давали [illegible] повстанці, що діяли в запіллі большевиків. Повстанці були пострахом для большевиків на Поділлі і на Київщині. Майже в кожному селі була їх невеличка кількість, сильно законспірована, але пов'язана зв'язками з такими ж загонами в других селах. Діяли вони зорганізовано і згідно з наказами своїх команд, порядно теpоризували місцеву большевицьку владу, не раз винищуючи її до ноги.

В скрутних для нас обставинах, в районах, де були розташовані большевицькі військові частини, вони проводили нас глухими дорогами тут же під носом большевиків, даючи часто дуже корисні інформації про їх стан, розташування, а навіть про їх наміри.

В якомусь селі, назви не пам'ятаю, 15 верстов від Уманя, святкуємо Різдво. Свята зустріли непогано, бо господарі поставились до нас дуже прихильно і нічого не жалували, щоб нас гідно погостити. На третій день Різдва хлопці справили мені бучні іменини та так при оказії і погуляли.

Після Різдва, десь коло Водохрищі, полк дістав наказ увійти в місто Умань. Наша розвідка повідомляла, що в місті большевиків не було, а тільки час до часу навідувались туди їхні роз'їзди. Головні большевицькі сили були десь далі.

Поблизу міста крутився зі своїми Гайдамаками „батько" Волох, що в той час вже вірно служив большевикам.

Увійшли ми в місто Умань і скупчено розташувались переважно по великих заїздах, виставляючи вбік ворога бойові застави по дорогах, а терен між заставами перевіряла частими роз'їздами наша кінна сотня.

Здавалось нам, що від несподіваного випадку добре забезпечились, а тому у вільний від праці час можна і відпочити. Бували і гірші обставини, а ми давали собі раду. З кількалітнім бойовим досвідом то справа звичайна.

Ранком прокидаюся, бо хтось валить з усієї сили в двері кімнати, де я спав. Встаю і в самій білизні відчиняю двері, а крізь відчинені двері просуваються два багнети а за ними входять два большевики з криком „руки догори!" В цей час чую несамовий крик в сусідній кімнаті. Немає ради. Підношу руки догори, бо револьвера залишив під подушкою. Большевики забирають все моє убрання, а мені самому кажуть іти в самій білизні за собою. Запроваджують мене до однієї кімнати, де вже сидять, теж лише в білизні, командир полку сот. Кириченко і кілька інших старшин. По якомусь часі привели майже всіх старшин полку.

Тут я довідався, що це за вереск був у сусідній до моєї кімнаті: скарбник полку (прізвище забув) одягався, коли до нього зайшли большевики. Вони побачили полкову скриню з грішми, відчинили її та стали брати гроші, а скарбник, бувши міцненьким дядьком, підійшов до них ззаду, обхватив їх обох руками та так здушив, що їм обом аж очі наверх повилазили з болю. То саме був їх несамовитий крик, але тоді прибігли другі большевики і закололи скарбника багнетами.

Зібрали майже всіх старшин Богданівського полку до однієї кімнати, поставили коло дверей варту, а ми так і не знаємо нічого, як це сталося, що нас так зненацька заскочили й обеззброїли.

Сидимо так з годину, коли заходить до нас якийсь большевик та каже: „командир полку і його помічник до „батька" Волоха!"

Командир полку, сотн. Кириченко каже мені: „іди ти сам. Ви знаєте один одного, разом здобували арсенал в Києві від большевиків, а я хворий, просто не можу хотіти".

— В чому маю іти, — питаю большевика. Ні чобіт, ні одягу, а надворі січень. — Зараз принесуть одяг, — каже. І принесли: опорки від чобіт та стару-престару шинелю.

Вдягаюся, беру з собою ще одного старшину та ідемо. — Ходім, Водотико, — кажу адьютантові полку.

Приводять нас до якоїсь гостиниці, де за столом сидить „батько" Волох. Він не привітавшись, каже до мене: — Я казав вам, сволочам, свого часу, переходьте до мене та будемо разом будувати радянську Україну. Не схотіли. Так я вас і так взяв. — Після того став розпитувати, де стоять наші частини. Я брехав, що міг, а здебільша не відповідав. Це його розлютило. Він встав і сказав, щоб переказати старшинам (бо козакам він скаже сам), що хто не перейде на службу до нього, той буде розстріляний, як пес, я перший.

Прийшли ми до своїх старшин, розповіли про балачку з Волохом. Бажаючих перейти немає. Так сидимо до вечора в голоді і холоді.

Вечором приходить знову большевик та знову каже іти до Волоха.

Командир полку лежить хворий. Іду я та адьютант полку хор. Водотика. Приводять нас, як виявилося пізніше, до місцевого „революційного трибуналу". Тут знову зачинають нас намовляти, аби ми перейшли на їх бік і щоб ми намовляли до того козаків Богданівців.

З їхньої балачки я зрозумів, що їхні намови до козаків Богданівців не мали успіху, але цього не даю їм по собі пізнати.

Відповідаючи на якесь запитання, я трохи підійшов до столу за яким сидів трибунал. В цей час один з них раптово встав, та як пхне мене в груди, що я мало не впав. — Куда лізеш, сволоч, — каже. — Стій там, де був, у кутку, ми і звідтам тебе чуємо!

Стерпів я те все мовчки, а по якомусь часі мене і хор. Водотику відпровадили до старшин, де ділимось думками та ніяк не можемо второпати, як це так нас обеззброїли. А про те, щоб хтонебудь перейшов до большевиків та ще намовляв до переходу козаків і мови не було. Нехай розстрілюють — постановили.

Майже цілу ніч ніхто не спав, бо кожний здавав собі справу: уже немає найстаршого полку Української Армії: 1-го Сердюцького ім. гетьмана Богдана Хмельницького полку!

ЛІТЕРАТУРА МИСТЕЦТВО РОЗВАГА

Л. Луців

ПОВІСТЬ ПРО СПЕЦІЯЛЬНУ СОТНЮ

(Віталій Бендер. Марш молодости. Два томи, ст. 324. Видавництво „Дніпрова Хвиля", Мюнхен, 1954).

„Спеціяльна сотня продовжувала повзти, як гусениця, гірськими стежками, ховатись від людського ока. Вояцькі лиця почорніли, поросли щетиною, загострилися висуненими щелепами. Стомлені юнаки не тратили надії на прорив і плентаючись рештками сил, кляли безжалісне сонце. Сотня забула говорити. Не було про що, та й даремна розтрата енергії. Навіть балакучий Аркадій притих і тепер лише розпачливо думав про день, коли від вичерпання мусітиме розстатися з своєю гармонією. З досади розкушував уста до крови, наполегливо шукаючи порятунку своїй співучій подрузі. Але гармонія з кожним днем тяжчала, немилосердно муляла спину, ніби справді бажала викликати в серці хлопця люту ненависть до себе".

„Надія вичерпувалась. Ноги ніяк не хотіли згинатися в колінах, і здавалось, що вся кров з тіла влилася загуслим клубком до її гірських черевиків".

Оце уривки з повісти Віталія Бендера, названої „Маршом молодости". Ця повість про одну, так звану „спеціяльну сотню" Першої Дивізії Української Національної Армії, яка після капітуляції Німеччини в травні 1945 року, оточена комуністичними військами, вирішила пробитися до Італії, хоч місце її очайдушної мети було за кілька сот кілометрів.

Про Дивізію вже досить багато написали. Є різні спогади, деякі в майже белетристичній формі, відома повість Олега Лисяка „За стрілецький звичай" та роман Івана Багряного „Огненне коло". Але, на мою думку, в найсильнішу ноту зумів ударити невідомий досі автор Віталій Бендер. Він вибрав собі за предмет своєї праці тільки одну сотню, і то під час маршу-пробою. Як легко можна попасти в хронікарську банальність та одноманітність, будучи обмеженим творчим матеріялом, який завжди був „той самий" під час майже тримісячного маршу лісами й скелями. Тут не було місця на розгортання сюжету, на розвивання фабульної інтриги. Однак талант автора добився успіху, його книжку читається з такою ж легкістю, немов кримінальний роман.

Коли прийшла вістка про капітуляцію Німеччини, командант спеціяльної сотні заявляє стрільцям, що хто хоче, може залишити сотню і самому проминіляти про свою долю. Та ніхто не вийшов з рядів сотні.

„Я так і думав, — казав сот. Сіроштан. Один не зробить стільки, як сто п'ятдесят. Я приблизно знаю, як нам випаде спереду. Спереду чекає нас багато невтішних речей. Тому домагатимусь від вас залізної дисципліни й рабського послуху. Я буду дуже суворий. Виданий вам харч мусить лишатися недоторканим аж до мого розпорядження. Як би вам не тяжко було, не викиньте ні одного набою, бо весь перехід відбуватиметься на ворожій території".

Сотня прокрадається горами й лісами, бо їй не вільно зустрінути живої людини, щоб не дати ворогові вістки про себе. Та не так воно легко це зробити, щоб 150 людей пройшли непомітно. Автор вміє степенувати ті перешкоди, які мусіла перебороти сотня. Вона нехотячи натрапила на партизанський відділ, яким командував совєтський офіцер — колишній товариш Сіроштана — Білокінь. Цю перешкоду легко усунено, але збільшився чисельний стан сотні, бо треба було кормити ще й полонених.

Ці полонені причинилися до нового клопоту. Один стрілець, якому набридло маршувати, хотів змовитися з ними, щоб обеззброїти стрільців і захопити Сіроштана. Змову викрито в останній хвилині, і сам Сіроштан застрелив зрадника.

Несподівано налетіли тітовські літаки і викрили в лісах сотню. Небезпека дуже велика, бо комуністи знали, де знаходиться спеціяльна сотня, яку вже довший час ворог шукав, і важко їй буде маршувати далі. Сотник Сіроштан рішається на розпачливий, одчайдушний крок. Щоб змилити ворога, він дає наказ маршувати назад в тому парямку, звідки прийшли, бо ворог не зможе припускати, щоб спеціяльна сотня це зробила. Та це знеохотило деяких стрільців. Два з них вирішили непомітно залишитися і покинути сотню. Нещасна була їхня доля, їх викрили вороги і вони згинули.

Тут автор починає малювати два середовища: спеціяльної сотні та югославсько-російського, в якому головну ролю грає совєтський майор Ілюхін.

Картини в повісті чергуються немов у кримінальному фільмі. Здобуття совєтського авта з двома офіцерами. В мундурах цих офіцерів і в тому авті Сіроштан нападає на кватирю совєтського майора, захоплює його та змушує видати українцям тягарові авта, якими вони могли б перекрастися через кордон, бо вже близько було до Італії.

Згадаємо ще про перехід кордону, через який стрільці спеціяльної сотні пробилися збройно, бо ворог заалярмував прикордоні частини. В тому бою впало поважне число стрільців, а серед них і сотник Сіроштан.

„Я вже забитий... Я — труп, якому Творець не схотів наостанку відібрати мови... Не пробуйте мене тішити... Я знаю, що вмираю, і хочу в свої останні хвилини багато говорити... Мушу признатися, що я боягуз, бо не хочу вмирати... Хочу жити, разом з вами ділити болі й радощі життя... Але що ж, я дістав пікову карту". Дальша сцена смерти сот Сіроштана така зворушлива, що витискає сльози з очей читача, коли він бачить, як Аркадій не може сповнити бажання свого сотника, який просить його і наказує, щоб заграв йому ще раз на гармонії його улюблену пісню.

Хорунжий Чиговський зарядив збірку сотні, яка перераховувалась за порядком.

— Вісімдесят два! — викрикнув останній стрілець.

„З ста п'ятдесяти стрільців вісімдесят два дійшли до Італії живі й здорові. Біля двадцят ранених вже лежали на автах. Надя була 83-тя. Значить, разом сто три. Сорок сім загубилися дорогою через червону землю.

— Сотня, струнко! Направо глянь!

Сотня повернула голови на могилу Сіроштана, щоб цим вояцьким звичаєм розпрощатися з ним назажди. Хорунжий підійшов до могили і засалютував рукою. З дві хвилини вояцькі очі вдивлялися в шолом, перев'язаний жовто-голубою стрічкою".

Стрільці сіли на авта і поїхали до міста Белярії, „дивізія тужливо поглядала на волю з-за колючих дротів".

Оце коротка розповідь фабули повісти „Марш молодости" Віталія Бендера. Яка її літературна вартість? Ми вже згадали на початку, що вважаємо її за найбільш літературну з усього того, що досі написано про Українську Дивізію.

Автор вмів перемогти труднощі, які перед ним стояли. Він вибрав з усіх 150 стрільців — тільки кільканадцятьох, між ними сотника Сіроштана, хорунжого Чиговського, бунчужного Грицюка, гармоніста Аркадія Карого та медичну сестру Надю Криленко, а крім того ще кількох стрільців, тим, що грали активнішу ролю в акції. Між героями є галичани і наддніпрянці. Спочатку були малі непорозуміння між цими групами, але в загальному цей партикуляризм зник, і в сотні панувала соборницька гармонія. І тому гадаємо, що автор рецензії в „Світлі" непотрібно згадує про те, що „автор вважає за відповідне протиставити героя наддніпрянця галичанинові" (це значить сот. Сіроштана — хорунжому Чеговському). Але і цей критик мусить признати, що книжка „написана дуже цікаво", в ній він „бачить щирий патріотизм і цікаву розповідь".

Інший критик, Г. Будило, писав в ульмівських „Українських Вістях" про „Марш молодости" Бендера так:

„Останні сторінки книжки насичені надзвичайною силою дії, а також пройняті захоплюючим ліризмом, і свідчать про не абиякий талант автора. Мимохіть спазма стискає горло читача, коли він бачить і чує Сіроштана, який вмирає на ношах вже в Італії.

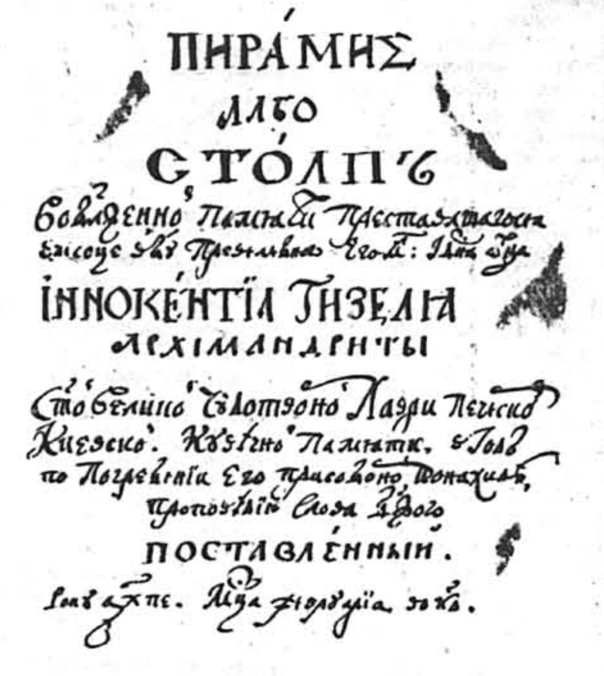
Цей, за його власними словами, „блудний син, що знайшов правду", — дотримав свого слова, вивів сотню з пащі червоної потвори". Той сам Г. Будило пише, що українська молодь, читаючи цю книжку про спеціяльну сотню, „забажає стати в лави українського визвольного війська під команду таких батьків зверхників, як сотник Сіроштан.

Ну, навів я голоси двох критиків, але читачі мають право спитатись, яка ж моя власна думка про обговорювану повість.

Я вже частинно висказав свою оцінку, згадавши, що автор має справжній літературний талант. Вміє компонувати твір, знає характеризувати героїв, затримує пропорцію між розповіддю, описами і розмовами. Деякі його сцени такі сильні, що аж просяться до сценічного оформлення. Але треба зазначити, що непідписаний рецензент „Світла" має слушність, коли твердить, що автор надто яскраво змалював любовні сцени в своєму творі, і вони можуть бути шкідливі для молодого читача. Автор „Марш молодости", може, і не хотів „ловити" читачів при допомозі цих порнографічних сцен, як це твердить рецензент „Світла", але краще б було без них, бо вони не дозволяють рецензентові поручати книжку читачам. Воно правда, що під час війни часом вільнішають моральні засади, та це зовсім не виправдує автора, щоб він так яскраво змальовував ту ніч вакханалій саме перед капітуляцією Німеччини. Мораль сотні під кожним іншим оглядом дуже висока, і тому тим більша шкода, що герої повісти знехтували шосту Заповідь Божу.

Ми згадуємо і про етичні засади повісти, бо гадаємо, що сама тільки естетична оцінка літературного твору невистачальна. Правда, автор може боронитись тим, що головний герой повісти, сотник Сіроштан, який дав привід до цих нічних вакханалій, згинув і не дійшов до мети, а хорунжий Чиговський одружився з своєю коханкою і живе тепер з нею в одній із столиць Західньої Европи, але до таких висновків не мусить прийти пересічний читач „Маршу молодости".

Віримо, що молодий письменник, Віталій Бендер, буде обережніший в дальших своїх творах і тоді він виросте на доброго українського прозаїка.

Титульна сторінка твору „Пирамис альбо Столп", написаного в 1686 році з приводу смерти Інокентія Гізеля, професора і ректора Київської Академії й ігумена Братського Микольського Манастиря в рр. 1646-56 і від 1656 року архимандрита Києво-Печерської Лаври й автора книжки „Синопсис". Рукопис цього надгробного слова зберігається в Українському Національному Музею в Онтаріо, Каліф.

НОВІ КНИЖКИ

БОГДАН ХМЕЛЬНИЦЬКИЙ У СОВЄТСЬКІЙ ІСТОРІОГРАФІЇ

Накладом „Рісерч Програм оф УССР" у Ню Йорку вийшла (1955 р.) англійською мовою у мімеографічній серії праця Андрія Москаленка „Хмельницький і Переяславська умова в совєтській історіографії". Працю цю доповнює бібліографічний огляд 300-річчя Переяслава Л. Яреша. З інших праць згаданого видавництва на українські теми визначається П. Никитина: „Влаштування й використовування лісів в Українській ССР".

А. Москаленко стверджує особливу увагу в СССР темі Хмельницького, як й іншим національним темам, що обумовлюється величезним відсотком (половина) національних меншин в СССР. Подібні теми завжди були там актуальні, актуальні вони й тепер, хоч шляхи совєтської історіографії постійно мінялися.

Перші роки комуністичного режиму, коли могли рівнорядно працювати комуністи й некомуністи (хоч би Грушевський) давно проминули. По некомуністах пройшлася мітла безоглядної чистки. У боротьбі впали і Яворський та його гурток, що намагалися рятуватися завзятими атаками на „буржуазних" українських істориків.

Переможці — пролетарські історики — дали нову оцінку історичним подіям та особам, — зокрема вони оголосили Хмельницького, як піонера пролетарської революції. Вказується на позитивну ролю Хмельницького в творенні пізнішої совєтської імперії й підкреслюється протипольський сектор діяльности цього державного мужа. У такому дусі пишуться літературні твори та творяться фільми про Хмельницького.

Отож, на тлі проблеми Хмельницького, автор дає нарис змін у царині науки історії в Українській ССР, себто його праця ширша за її заголовок. Численні відсилачі та примітки підносять вагу цієї праці, що повинна скорочено появитися по-українському хочби у формі журнальної статті.

I. I. K.

Вільям Шекспір

***

Мій зір і серце — в пристрасній війні:
Жадає кожне неподільно мати
Твою увагу й погляди сяйні,
Щоб ними жити й повно раювати.
Говорить серце — в ньому ти живеш,
До нього зовсім око не сягає.
Та присягається мій зір без меж —
В його обладу ти влягла докраю.
Присяглі вирок винесли твердий,
Думки скріпивши правосуддям сили.
Щоб серце й зір не відали біди,
Їх благоєсно й мудро помирили:
Моєму зору — зовнішня краса,
А серцю — серця схована яса.

Переклад *Яра Славутича*

ПЕРЕД ОСІННІМ ВИСТАВОВИМ СЕЗОНОМ

Управа Об'єднання Мистців Українців в Америці з радістю стверджує помітну активізацію діяльности образотворчих мистців. Відрадним є й те, що гурт ентузіястів-мистців зростає, знаходиться більше часу для творчої праці. Управа Об'єднання старається допомогти зростові образотворчого мистецтва у наших не дуже сприятливих умовинах, об'єднати всі творчі сили та полегшити членам індивідуальну працю. Ці намагання віддзеркалюються в плянуванні на осінній сезон цього року.

Заплановано: ряд індивідуальних виставок Ю. Ганасевича, Л. Морозової — С. Литвиненка, С. К. Пастухова, збірну виставку творів групи померлих українських майстрів, участь у виставці филаделфійської філії в одній американській ґалерії, нову в нашій практиці виставку книжкового мистецтва, та загальну виставку творів членів Об'єднання (на лютий 1956 рік).

У зв'язку з придбанням Українським Інститутом Америки своєї палати при 5-ій Евені і 79-ій вул. в Ню Йорку передбачаються нові поважні виставові можливості, які дуже полегшать і уможливлять розгорнення жвавішої діяльности.

Управа

НОТОГРАФІЯ

У вересні вийшла з друку у В-ві „Свобода" третя збірка українських пісень Ігоря Соневицького.

Молодий композитор є педагогом Українського Музичного Інституту. Його педагогічний досвід допомагає йому в композиції. Ця збірка, що налічує десять маленьких дитячих п'єс, гарно оформлена обкладинкою роботи маляра Володимира Січинського. Папір і текст — добрі. Щодо самої музики, то вона вміло і з мистецьким смаком скомпонована на підставі чистого фольклору. Піянізм цих п'єс дуже зручний і досить оригінальний є запорукою, що ця збірка знайде широкий збут і популярність серед малих піяністів. Побажаємо молодому композиторові в його творчості дальших успіхів і в більш розвинених музичних формах.

Проф. Володимир Грудин

Мистецько виконані Царські ворота до Іконостасу в Істоні, Пенсилвенія. Образи Святослава Гординського, різьба в магоневому дереві і позолота Сергія Литвиненка. Столярську частину виконала фірма П. Марка

К. Туркало

ПРАВОПИС І МОВА

Після деякої перерви знову з'явилися на сторінках нашої преси розмови про правопис української мови та потребу упорядкувати його силами фахівців - філологів і практиків у стінах наших наукових установ УВАН і НТШ. Інакше кажучи, як це вже давно відомо, є незадоволені існуючим академічним правописом 1928 року, і ці незадоволені люди, власне, найбільше стоять на тому, щоб тут на еміграції цей правопис, що нібито має на собі сліди большевицького диктату, переробити.

Проте, у тих статтях на мовні теми, що з'явилися в газетах останніми часами, нема належної виразности. Наприклад, Павло Талан („Америка" чч. 133 і 134) звертає увагу на окремі слова, що їх недоречно, із невластивим їм значенням, уживає наша преса, тобто натискає більше на лексику. А ось проф. Б. Романенчук („Америка", чч. 137, 138 і 143), хоч і дав заголовок своїй статті „До мови нашої преси", говорить тільки за правопис. Так само проф. Вол. Дорошенко, зрадівши, що проф. Б. Романенчук зійшов зі своєї переднішої позиції щодо правопису 1928 року, у своїй статті „Наша правописна справа" („Америка" ч. 142) із більшою силою агітує саме тільки за те, щоб УВАН і НТШ узялися переробити академічний правопис 1928 року, бо він незугарний і відбиває „на собі інтереси Московщини".

Що УВАН і НТШ нічого не роблять у мовній справі, це так. В УВАН була Мовознавча Комісія, але, як і скрізь у нас водиться, посварилися два чільні мовознавці з цієї Комісії й вона перестала існувати, розлетілася. То велике наше лихо, що ми не можемо розмежовувати особистого від громадського й поступатися особистим перед громадським, а в цьому разі навіть перед національним, державним. Але припустімо, що це явище тимчасове й у цьому ще немає такої великої біди. Може пощастить помирити тих мовознавців і така Комісія знову запрацює. До того ж може вдасться створити спільну Комісію УВАН і НТШ. Припустімо, що до цього ми зможемо дійти. Проте, справа не так просто виглядає, як може здаватися, міркуючи над нею теоретично. Для того не зашкодить спинитися над деякими міркуваннями проф. Вол. Дорошенка в згаданій його статті; вони цікаві. Він між іншим пише: „Раз я вважаю щось за зле, шкідливе, хоч би і в правописній справі, то з якої речі маю це зле, цю шкідливість підтримувати й поширювати?"

За київського періоду праці Правописної Комісії (1926-1927 роки) мені особисто доводилося брати участь у деяких засіданнях цієї Комісії. Треба було б тільки проф. В. Дорошенкові почути, які незгоди й сварки іноді заходили поміж фахівцями - філологами, членами Правописної Комісії в тому чи іншому правописному питанні. Особливу гарячковість виявляв експансивніший за інших членів проф. Г. К. Голоскевич, а за ним і проф. Є. К. Тимченко. Чимало правописних законів вирішувалося більшістю голосів.

Уявімо собі, що такої незгоди між мовознавцями тут не буде, або не буде вона така гостра. Бо ж справді, багато чого в нашому правописі доведено до порядку й до приблизного, принаймні на кілька десятків років, кінця. Але з того, що, як думає дехто й, розуміється, між ними проф. Вол. Дорошенко, не доведено до кінця, то чи може Мовознавча Комісія ґарантувати, що її ухвали прийдуться до смаку, — я не кажу — проф. Вол. Дорошенкові, а може комусь іншому, і той почне міркувати так, як це виглядає в поданій цитаті зі статті вельмишановного професора. Ми маємо багато охочих писати, і між ними напевно знайдуться такі, що не з усім, що ухвалить Мовознавча Комісія, вони згоджуватимуться. Знову почнуться розмови про недоладність правопису, а за ними правописна вакханалія, і в друкованому слові правописний хаос.

Отже, у кожній ділянці життя найперше потрібні дисципліна й дотримання правопорядку. Те саме й у даному разі, тобто в мовно-правописній справі. Можна стукати, довбати, умовляти, просити, і таки дійти того, щоб УВАН і НТШ узялися поробити деякі зміни в правописі й ухвалити бодай тимчасові нові правописні закони, а тим часом усім дотримувати тих законів, що їх маємо дотепер. Безліч запитань виникає, коли прочитати з тієї самої статті проф. Вол. Дорошенка таке: „Я зовсім не вважаю за якийсь національний гріх, коли той чи інший часопис, те чи інше видавництво не придержуються харківського правопису, а воліють уживати інший, що більш відповідає законам нашої мови й вимови. Це з їхнього боку жадна національна зрада, а, навпаки, заслуга". Найперше, іншого правопису, що нібито його воліють уживати часописи, нема, — то буде правопис тільки того часопису, що його він запровадить у себе й дотримуватиме його. Друге, що той інший правопис „більш відповідає законам нашої мови й вимови". А хто ж то визначає в такому разі ту відповідність до законів мови й вимови? Знову ж, очевидно, таки той чи інший часопис. І тоді може статися таке, що скільки часописів, стільки й правописів буде. Це не є правопорядок. А застосування такого іншого правопису не „зрада, а, навпаки, заслуга". На нашу думку, творення правописного хаосу не є заслуга, хоч і не зрада, а просто недисциплінованість.

Мені здається, що на всю справу мови нашої преси й окремих видань та на роботу бажаної Мовознавчої Комісії в УВАН і НТШ треба дивитися трохи інакше. Така Комісія повинна не тільки дещо виправити в наявному правописі 1928 року, а взагалі працювати над мовою в цілому й далі провадити ту роботу, що її так нагло перервали в ВУАН большевики наприкінці двадцятих років із викриттям СВУ.

Коли буде десь написано, що гуска не ґеґає, а гегає, то в тому ще такої страшної біди немає. Читач може й не приглянутися, чи є там „хвостик", чи нема, а, читаючи, вимовить собі так, як у його селі вимовляють. Так само з нашими прізвищами в транскрипції англійської мови не така вже велика біда, бо навіть усі американці обов'язково „спелують" свої прізвища, а щодо вимови, то однаково прислухаються, як вимовляє сам власник своє прізвище. І як його не напиши, кожний американець прочитає по-своєму. Розуміється, було б недоречно заперечувати потребу навести лад і порядок у всьому щодо правопису, але кажу, що то ще не така велика біда. А ось, коли читач прочитає: „В боротьбі з зіпсуттям на фільмі" (заголовок передовиці в одному з щоденників), то тут уже жадне село йому не поможе. Правда, що в такому випадку не поможе й жадна мовознавча комісія. А таке можна натрапити в багатьох наших часописах і виданнях. На це може бути тільки одна рада й порада. Той, хто пише, повинен працювати над собою й над своєю мовою. Мову треба любити, кохатися в ній, щоб удосконалювати собі її знання. А тому, хто пише, і поготів, бо йому треба бути не тільки письменним, а й грамотним літературно, і забути за свої реґіональні уподобання. Мову треба повсякчасно вчити, пильнувати за своєю мовою, привчитися аналізувати кожне слово й кожний свій вислів, пильнувати за її розвитком і поступом, поступово вбирати в себе, чого ще не знаєш, і не покладатися тільки на те, що винесено із свойого села. Багато хто з нас іще гаразд не усвідомив собі, що погана форма псує й зміст, бо погане писання робить написане незрозумілим, у ліпшому випадку забирає в читача більше енергії, а в гіршому взагалі знеохочує читати в недоладній формі написане.

Коли б сказати, що нема тут на еміграції з чого вчити мову. А то маємо добрі граматики (Коваліів, Панейко), маємо Лесю Українку, Гоголя в перекладі за редакцією Ніковського й Зерова та багато чого іншого у виданні „Книгоспілки". Правда, маємо обмаль словників. А словник також добрий підручник. Навіть великі знавці мови не обходяться без словників.

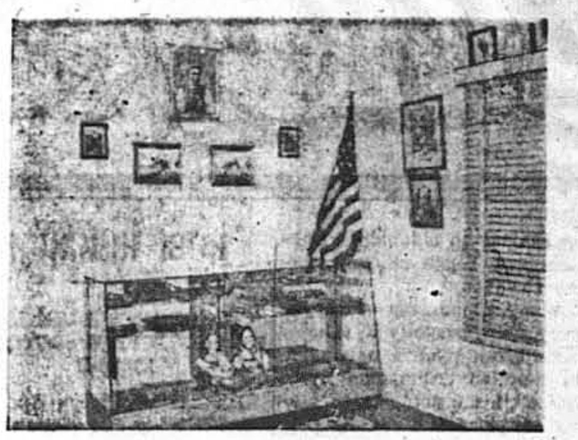
Отож, взиваймо до УВАН і НТШ, щоб вони спільно відновили Мовознавчу Комісію, а цю Комісію будемо кликати до праці й просити найперше відновити те, що вже зроблено було в ВУАН до визначення норм української літературної мови, але не записано ніде, бо забракло часу, а потім далі провадити цю роботу на розвиток нашої української мови.

УКРАЇНСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ МУЗЕЙ І БІБЛІОТЕКА

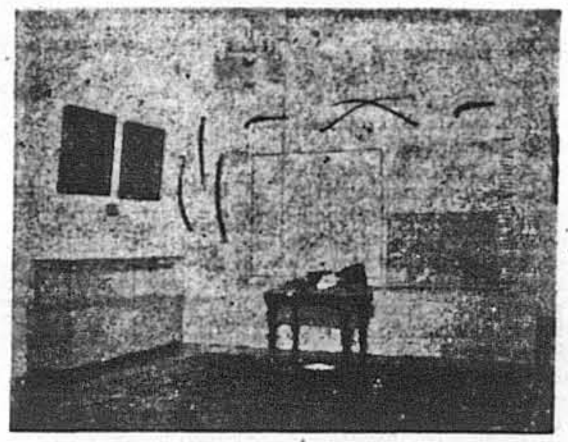
ДО УКРАЇНСЬКОГО ГРОМАДЯНСТВА У ВІЛЬНОМУ СВІТІ

Дирекція Українського Національного Музею та Бібліотеки в м. Онтаріо, Каліфорнія, доводить до відома Українського Громадянства у вільному світі, що 15-го жовтня ц. р. відбудеться офіційне відкриття і посвячення будинку Українського Національного Музею і Бібліотеки в м. Онтаріо, Каліфорнія, ЗДА.

Український Національний Музей започаткувала ініціятивна група українських патріотів, на чолі з меценатом, п. Калеником Лисюком, в квітні місяці 1954 року. Підготовна робота провадилась майже рік, і тільки в березні 1955 року, з придбанням власного будинку для Музею, Музей почав нормально працювати.

Кімната 20-го століття

Кімната козачої доби

До Музею почали надходити пожертви грішми і матеріялами історичного, мистецького та побутового значення, а також українські книжки та часописи різних видавництв в Америці та з інших країн. До цього часу Музей одержав матеріяли з усіх країн світу, де є наша еміграція: ЗДА, Канада, Англія, Франція, Швеція, Бельгія, Люксембург, Німеччина, Африка, Аргентина, Бразилія, Гондурас, Австралія, Нова Гвінея. До цього часу надійшло 400 посилок, а також систематично надсилають свої видання 85 видавництв книжок, часописів та журналів. Надходять також грошові датки з різних країн.

За короткий підготовний час Музей придбав стародавні олійні образи гетьманів, портрети видатних наших поетів, фотостати гетьманських універсалів, реліквії гетьманських часів, срібні гроші з 1566 року, з часів українсько-литовських взаємин, слуцького виробу пояс, з тих, що їх носили високі достойники козацької доби. Хрест із двох частинок, в середину якого вкладались святі мощі, і що його видавали гетьманам, коли вони виступали в похід, срібні чаші, ложка гетьмана Полуботка з його гербом і монограмою, козацькі шаблі, пистолі, зброя, фотографії українських грошей 1200 року — київська і чернігівська гривни.

З інших речей треба згадати: історичні документи 20-го століття, книжки 17-го століття, географія, видана в Стокгольмі 1711 році, де на карті Америки, Каліфорнія зазначена як острів, в той же час на мапі України є напис „Україна, держава Козача" та в кольорах українські герби Галичини, Поділля, Чернігівщини та інші. Тоді, коли світ уже знав про Україну як Козачу Державу, він не знав ще докладно географії Америки. Сьогодні світ знає Америку, але не хоче знати про Україну, бо на перешкоді стоїть Москва і її прихильники, які твердять, що Україна немає ні історії ні своєї культури.

Крім того в Музеї є поверх 1,500 фотографій з часів визвольних змагань 1917-1946 рр., які творять велику історичну цінність, багато (понад 10,000 предметів) побутових речей, різьби на дереві, вишивок та інших зразків української культури.

Бібліотека Музею має вже коло 3,000 томів.

Цей успішний розвиток Українського Національного Музею є яскравим доказом того, що Українське Громадянство розуміє вагу й значення такої культурної установи, як Музей, що стоїть понад всякими політичними угрупованнями.

Тепер і надалі від Українського Громадянства залежить заповнення і прикрашення його стін історичними, культурними, мистецькими та іншими цінностями й показання їх народам вільного світу. Тим тільки можна розбити твердження москалів та їх прихильників, які пропагують, що Україна є складовою частиною Росії та що ніякої української культури не було і нема. Від Українського Громадянства залежить піднесення Музею до найвищого розвитку, щоб він був гордістю Української Нації й амбасадою наших визвольних змагань.

Відвідувачі Музею

Ми віримо, що так буде, бо віримо в жертвенність та творчий дух Нації. Запрошуємо Українське Громадянство Америки і Канади взяти активну участь у великім святі відкриття Музею, делеґувати своїх представників і тим гідно відзначити також і перед світом наше національне свято.

Музейна Господарча Рада випускає спеціяльну монету в пам'ять відкриття Музею. На монеті з одного боку буде тризуб і напис по-англійськи: „Український Національний Музей, 10/15 — 1955 р. Онтаріо, Каліфорнія". З другого боку — портрет Т. Шевченка і напис по-українськи: „Чужому научайтесь, свого не цурайтесь". Увесь дохід з продажу монети призначений для Музею.

На відкриття Музею запрошено сенаторів та конґресменів Американського Конґресу, мейора міста та визначних американських діячів.

В день відкриття Музею сенатор з Каліфорнійського стейту передасть Управі Музею Американський Прапор. Одночасно будуть передані до Музею прапори: від Українського Громадянства, від Українського Вояцтва, від Української Державної Фльоти та бойовий прапор 3-ої Залізної Стрілецької Дивізії.

За Наукову Раду: проф. Роман Смаль - Стоцький — голова; доцент В. Гаєвський — секретар; проф. В. Тимошенко, дир. В. Дорошенко.

За Господарчу Раду: Теодор Ногаш — голова; інж. В. Сіяк — секретар; А. Маланюк, Гліб Старовійт, Катерина Лисюк.

Каленик Лисюк,
директор Музею

Александер Рішай,
заступник директора

Одна із бібліотечних шаф Музею

Каленик Лисюк

МУЗЕЙНИЙ ФОНД

Український Національний Музей в Онтаріо, Каліфорнія, постав недавно і існує на датки дуже обмеженого числа жертводавців. Музей є понадпартійний. Така установа, як музей, яка належить до всього загалу, мусить мати повне забезпечення для існування. Збирання датків з дня на день, з року в рік — не є забезпеченням музею, бо датки можуть мінятися, а музей мусить мати певну суму грошей для свого мінімального постійного бюджету.

Господарська рада Музею започаткувала „Музейний Фонд" під контролею призначених для цього тростистів. Грошей, зібраних на той фонд, не можна вживати на витрати музею, тільки можуть вони бути ульоковані в бонди чи перші гіпотеки-морґеджі і доходи з того капіталу мають іти на музейні витрати.

Пан Теодор Ногаш, голова господарської ради Музею, започаткував той фонд, склавши на ту ціль 500 долярів. Започатковуючи той фонд, п. Т. Ногаш сказав: „Я радий, що в 40-ліття моєї праці на народній ниві і в 60-ий ювілей мого народження, можу започаткувати таке велике діло, як Музейний Фонд. Все в житті міняється, ми теж відійдемо, коли прийде час, але Музей, як скарбниця наших фізичних і духовних цінностей, залишиться на все".

Є одиниці, які можуть дати більший даток, але вони обтяжені різними датками, як на УКК, церкви, школи, організації та інше і не всилі дати більшої суми з того, що вони зароблять. Тому Музейний Фонд приймає не тільки готівкові дари для Музею, але також дари і посмертними завіщаннями.

Господарська рада Музею виробила спеціяльні форми тих завіщань-посмертних для Музею. Пару соток долярів на Музейний Фонд може кожна людина, залишити в своєму завіщанні, щоб після її смерти передати до музейного фонду.

Щоденне життя показує нам, що люди роблять помилку, не залишивши завіщання для своїх дітей, родини чи установ. Часто-густо трапляється, що майно померлого переходить до уряду, бо не було зроблено завіщання, або йде воно в руки тих осіб, яким покійний не хотів залишити. Тому завіщання є потрібні не тоді, коли ми вже лежимо на постелі і вмираємо, але тоді, коли ми ще живі й здорові.

Може дехто сказати, що це зайва спроба говорити про завіщання, коли людина ще здорова і жива. Це невірно, треба робити завіщання, коли ми ще живемо, бо ж мертві не зроблять завіщань.

Кожна людина має когось близького, рідню, дітей та певні почування до релігійних, політичних чи культурних установ, до свого народу, з якого вона походить. Подумайте, як поділити своє майно, що полишиться.

Подивімся назад, скільки людей вже при нашому житті померло і хто залишив якусь спадщину по собі для добра української справи? На тисячу й одного не знайдеться. Рік тому назад я говорив з одним визначним науковцем, просив його передати свій архів і листування до Музею. Він відповів: „Я вже зарядив, що все моє майно: книжки, документи, рукописи й інше буде передане вашому Музеєві. Помер цей науковець і Музей нічого не дістав, бо рідня все пороздавала чи попалила, як „непотрібне". Але коли б було завіщання, то все пішло б до Музею.

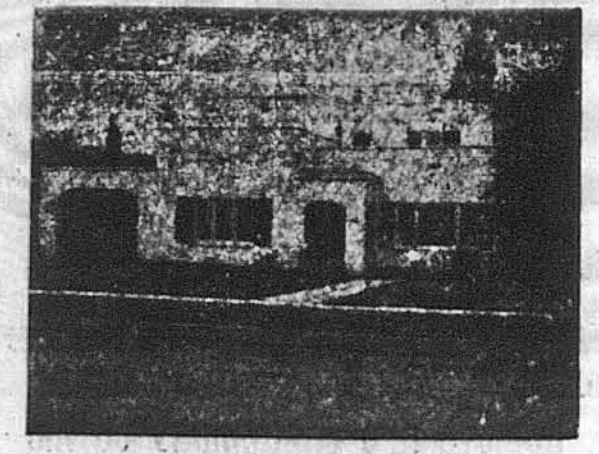
Наше життя в руках Всевишнього Творця і ми не знаємо часу, коли Він нас покличе. Але ми всі хотіли б, щоб по нас залишилась пам'ятка нашого існування на землі. Тому ми ставимо пам'ятники, хрести на могилах, рідня йде на цвинтар і несе квіти в дні поминок. Але як довго це буде? Пройшли роки і всі забули. Пам'ятники понищились часом, і через сто років тяжко знайти і те місце, де хто був похоронений. Часто ховають на цім місці вже іншого.

Коли людина полишить спадщину по собі на культурні цілі, то її ім'я буде зарекордоване в книгах, в пресі, в тих установах, яким вона дала дар — завіщання. Це є невмирущий приклад для будучого покоління, це є вічний пам'ятник для нащадків, свого роду, для нації, як приклад гідний наслідування. Ми датками побудували школи, церкви, організації, наукові установи. Без тих скромних датків ми сьогодні нічого не мали б і навіть ніхто не знав би, що ми існували.

Людина, яка зробила багато добра для свого народу, для визвольних змагань і яка зарекордувала своє ім'я в історії свого народу, буде вічно прикладом майбутнім поколінням і її завжди будуть згадувати.

Всі ті, що повмирали сотки років тому, а полишили по собі слід, живуть духовно з нами, помагають нам своїм прикладом, своїм запалом, своїм творчим духом йти далі і будувати все те, що вони не докінчили при житті. Нація безсмертна, а тому наша праця мусить бути вічною.

Музей є однією з ділянок праці для національного добра. Музей є скарбницею наших культурних здобутків. Ціллю його є збирання зразків української фізичної і духової культури, збереження і передання всього того для будучих поколінь.

Власний будинок Музею

Все приходить і відходить, але культурні здобутки залишаються, а з ними й імена тих, які творили ту культуру, збирали її та передавали з покоління в покоління. Тому Український Національний Музей, щоб увіковічнити пам'ять тих, які причиняться до будови музейної установи, до збереження нашої культури, збереже їх імена на віки вічні.

Кожний фундатор чи член Музейного Фонду буде мати в Музеї свою чи своєї родини фотографію на стінах рядом з іншими фундаторами та основниками, а також родинний альбом з фотографіями і біографією. Все те буде зберігатися в Музею. Коли збереться багато фундаторів, то тоді буде видана книжка фундаторів Українського Національного Музею, в якій буде біографія кожного фундатора і його родинна фотографія. Для тієї мети Музей виділив одну кімнату виключно для фундаторів і їх портретів та біографій. В статуті Музею зазначено, щоб ту традицію і порядок задержати на завжди, поки буде існувати Музей.

Коли б протягом 5 чи 10 років Музей зібрав 500 завіщань і датків на Музейний Фонд, то та сума була б вистачальною, щоб забезпечити існування Музею на завжди. Маючи дім, дешеву обслугу Музею, невеликі кошти річного прибутку — вистачить 5,000 долярів, щоб покривати кошти існування Музею.

Просимо Вас, Дорогі Читачі, ставати в ряди фундаторів Музею. Запишіть в посмертному хоч пару соток долярів. Ті пару соток роблять велику поміч нашій загальній справі. До цього часу поступило вже кілька посмертних завіщань на суму коло 40 тисяч долярів. Усі ті завіщання будуть передані Музеєві в день відкриття Музею і в пресі будуть, за їх бажанням, подані імена жертводавців, але не буде подана сума завіщань.

За інформаціями про Музейний Фонд просимо ласкаво звертатися до Українського Національного Музею в Онтаріо, Каліфорнія.

А. Рішай

ГІДНЕ НАСЛІДУВАННЯ

Ніде правди діти, признаюся, що люблю Америку й американців. Люблю за їх рухливість, жертвенність, привітливість та за ввічливу милу усмішку, не тому, що вона дає хвилеву радість, а тому, що

Роберт Папсдорф, народжений в Америці, з Лос Анджелесу, Каліф.

все це разом взяте, свідчить, що людина виросла в країні свободи, країні волі і від дня свого народження не відчувала специфічного европейського, а особливо ж східнього деспотизму. Не чую я від американців того скиглення, що таке притаманне людині Сходу — не завважив у них будь-яких забобонів, особливо супроти нас скитальців.

Жертвенність американців я відчув ще в Европі, але особливо відчув я її, не матеріяльну, а моральну, тут у ЗДА, коли попав у велику небезпеку і коли однією ногою стояв у потусторонніи світі. Це була жертвенність збоку американців, так би мовити, персонального значення, але жертвенність американців, про яку я довідався цими днями, мою думку про них ще підкреслила. На такі дії здібні тільки американці, про що я і хочу розказати.

Закладається в м. Онтаріо, Каліфорнія, Український Національний Музей та бібліотека. Українська спільнота привітала музей численними речевими і грошовими пожертвами. Постала потреба придбати будинок для Музею. Ініціятор заснування Музею почав відшукувати відповідне приміщення. Після недовгих розшуків відповідний будинок знайшовся. Власник будинку п. Кіркланд хотів за будинок 19,500 долярів, але коли довідався, що будинок купується для Музею продав його та невеликий будинок в цій же садибі за 12,500 долярів.

Будинок став ласністю Музею. Його відремонтовано, відповідно устатковано, розкладено по належних місцях всі музейні пожертви і розіслано до преси повідомлення про заснування Музею. Почали з'являтися відвідувачі, українці й американці. Наші люди з захопленням оглядали речі, що їх і на рідних землях можна було рідко побачити. Особливе зацікавлення викликали портрети наших гетьманів.

Цікавість американців глибша. Їх цікавить історія, література, економіка України, сучасний стан України. Відвідувачі, професори та студенти місцевого каледжу, громадські діячі міста. Один із професорів попросив дати йому історію М. Грушевського, а співробітниця місцевої газети — твори Т. Шевченка. Місцева газета вмістила на своїх сторінках невеликий репортаж про заснування Українського Музею.

Із відвідувачів американців, особливо, треба відмітити містера Роберта Папсдорфа з дружиною. Прийшлось п. Лисюкові добрих кілька годин розповідати йому не тільки про Музей і музейні речі, а і про історію України, її культуру та її визвольну боротьбу, як у минулу, так і в сучасну добу. Не поминув п. Папсдорф не тільки музейних речей, але і переглянув всі англомовні книжки про Україну. Видно було, що людина із захопленням цікавиться всім та все розглядає.

Прощаючись, п. Роберт Папсдорф подякував за все, виписав чека на 1,000 долярів і сказав: „Нарід із такою культурою і який бореться за свою незалежність, вартий на моральну та матеріяльну підтримку. Прошу прийняти від мене невеликий дарунок для вашої і нашої справи":

Я відмовляюсь робити будь-які висновки із цих двох випадків жертвенности американців, нехай робить їх наша українська спільнота, як тут народжена, так і новоприбула.

Адреса Музею:
UKRAINIAN NATIONAL MUSEUM
and
LIBRARY
122 E. Maple Street Ontario, California

О. Бужанський

ВІД МИНУЛОГО ДО МАЙБУТНЬОГО

На Україні, до революції 1917 року, не було суто національних організацій, за вийнятком товариств „Просвіта", які постали після революції 1905 року, але і вони були заборонені царським урядом на початку першої світової війни. З відродженням Української Державности, 1917 року, почали творитися численні наші національні культурні, просвітні та різні громадські організації, а серед них і музейні установи.

Ініціятором музейництва тих часів був, світлої пам'яти, Данило Щербаківський. За його ініціятивою були засновані музеї майже по всіх губерніяльних містах України, і також у м. Києві. За короткий час своєї діяльности, Данило Щербаківський зібрав багато культурних та історичних цінностей нашої старовини, які були приміщені в музеї при Києво - Печерській Лаврі.

З упадком нашої державности, новий окупант, червона Москва, будучи гідним наслідником царської Москви, почала нищити наші культурні стародавні цінності, а також і все те, що нагадувало про славні історичні дні України. Червона Москва знала, що коли нарід забуде свою історію, свої традиції і не буде знати своїх культурних досягнень минулих часів, то він перестане бути нацією.

Наша перша еміґрація, знаючи про ці намагання Москви, почала організувати по містах Европи культурно - наукові установи та музеї. До світлої сторінки діяльности нашої старої еміґрації належить її культурно - освітня праця в Чехословаччині, а також зокрема заснування Музею Визвольної Боротьби в Празі. Дякуючи свідомости еміґрації її жертвенній матеріяльній підтримці, а також жертвенній праці управи Музею, зокрема її директора проф. Д. Антоновича, який 20 років працював безкоштовно, та п. К. Лисюкові, який ввесь час підтримував матеріяльно Музей, праця Музею мала великі досягнення. За порівнюючи короткий час зібрано 63 олійні образи пензля наших видатних артистів, 52 скульптурні твори та 4 бюсти і портрети наших культурних та історичних провідників.

Крім мистецьких творів Музей налічував у своїй бібліотеці 10,400 томів книжок і періодичних видань 4,000. Картографічного матеріялу було 3,000 екземплярів. Звичайно, що тут всіх цінностей перелічити не можна. Історія Музею Визвольної Боротьби чекає свого дослідника.

Необхідно також згадати музей і бібліотеку в Парижі, імени Симона Петлюри, Наукові Інститути в Берліні та Варшаві, які мали в своєму розпорядженні великі історичні та наукові матеріяли. Всі ці установи вели на чужині ту роботу, якої в окупаційних умовинах на рідних землях провадити було неможливо.

Звичайно, наш відвічний ворог знав про ці вогнища нашої культури в Европі, і будучи послідовним у своїм намаганні нищити історичні пам'ятки України, він під час другої світової війни знищив усі ці скарби, а частину перевіз до Москви.

Виїхавши із Европи та розсіявшись по всьому світі, нова і стара еміґрація продовжують славні традиції минулого. В Америці засновано ряд наукових та культурних закладів. Громадянство позасновувало церковні та різні громадські установи.

Сьогодні прийшла черга на організацію музейної ділянки нашого суспільного життя. З досвіду минулого в організації музейної справи, єдина країна, де можливо закладати музеї — це ЗДА. Тільки тут можна зберігати наші стародавні наукові та культурні цінності.

Як в Европі, а зокрема у Празі, так і тут в Америці, ініціятором музейництва став відомий меценат п. Каленик Лисюк. В другій половині 1954 року оформлено леґально Український Національний Музей і бібліотеку, з науковою радою, управою та контрольною комісією. В січні місяці п. К. Лисюк купив для музею відповідний будинок в м. Онтаріо, Каліфорнія, в якому почалася широка музейна праця. Для Музею подарував п. К. Лисюк свою мистецьку та історичну збірку і бібліотеку.

За кілька місяців свого фактичного існування музей одержав від української спільноти, зі всього світу, 400 посилок з речами музейного значення, серед них деякі великої вартости. Разом з посилками приходять і грошові пожертви, правда, невеликі. Крім речей та грошей, наші видавництва надсилають до Музею книжки. Стало надсилає 85 видавництв свої газети та журнали. Все це подає надію, що Музей буде успішно розвивати свою працю. Для популяризації музейної справи, Музей видає журнал „На слідах", який має бути речником українського музейництва у ЗДА.

На сьогодні Музей має олійні портрети, стародавнього письма, гетьманів — Б. Хмельницького, І. Мазепи, Сагайдачного та Д. Апостола (Образ гетьмана І. Мазепи письма 1730 року), портрети Т. Шевченка, Л. Українки, М. Леонтовича та Г. Чупринки, а також різні образи історично - козацької доби і різні українські краєвиди.

Музейні збірки складаються з побутових речей гетьманських часів та часу наших визвольних змагань. Багатий відділ фотостатів та різних альбомів. Бібліотека Музею має біля 3,000 томів книжок, англомовних та українських, серед них є унікальні видання 1711 та 1686 років.

Започаткувавши Музей та правно оформивши його перед американською владою м. Онтаріо, управа Музею призначила на 15-го жовтня цього року офіційне його відкриття і передачу Музею Українському Громадянству, під протекторат Українського Конґресового Комітету, як організованої спільноти української іміґрації. На відкриття Музею будуть запрошені — сенатори, конґресмени, губернатор стейту, мейор міста, численні американські достойники, українські наукові і громадські діячі, а також представники українських організацій та установ.

З великими труднощами та наполегливою працею засновано Український Національний Музей. Майбутнє музею залежить від нас самих. Ті, покищо невеликі жертви, що їх одержав Музей, свідчать, що серед нашого громадянства зберігаються великі історичні цінності нашої нації, і тим цінностям місце тільки в Музею, а не в скринях по хатах.

Утворивши Музей, ми повинні зібрати до нього всі наші історичні та культурні цінності, які знаходяться поза межами залізної заслони та показати їх народам вільного світу, чим заманіфестуємо культуру українського народу, як у минулому, так і в сучасному.

Ярослав Падох

НА СЛУЖБІ НАЦІЇ

ЗАМІСТЬ СПРАВОЗДАННЯ З ЗАГАЛЬНИХ ЗБОРІВ ТОВАРИСТВА УКРАЇНСЬКИХ ПРАВНИКІВ

26 червня цього року відбулися в Ню Йорку чергові збори дивного і здавалося б зайвого товариства, бо товариства українських правників. Тих правників, які вже п'ятнадцять років не виконують своєї правничої професії і які у своїй масі не мають виглядів, або не близькі вигляди, вернутися до неї. Адже ж наш правничий стан є в найтяжчій ситуації з-поміж всіх інших. Всі країни англосаського „каммон ло" не признають европейських правничих дипломів і студій і для того, щоб тут виконувати правничу професію треба студії розпочинати наново. Якже тяжко в такій ситуації зберегти зв'язок поміж нашими правниками, а з тим і рацію існування їх окремого товариства.

А все ж воно існує від шости років і, як виявили останні збори, не збирається на ліквідацію. Навпаки, із роками існування та праці це товариство знаходить вже певніше свій окремий шлях розвитку і своє окреме призначення. А водночас усвідомлює собі, чим воно не є і в цих умовах бути не повинно. Колись, на рідних землях наше правниче товариство було професійним товариством, тут воно ним бути не може. Зате може бути суспільним і товариським клюбом, який зберігає, плекає й утривалює пам'ять нашого правничого стану і його високої громадської місії, та вдержує своїх членів і тих молодих правників, що прийдуть їм на зміну, в готовості наново підняти прапор професійної служби при відновленні і закріпленні української держави.

Колись український священик і український правник були основою національного відродження на наших землях. Згодом, коли прийшла велика заповітна година будови власного державного життя, наші правники клали фундаменти державного будинку і твердо спирали його на право, те рівне для всіх право, яке ще в сиву давнину окреслювалося „єдиною мною правда" („Руська Правда"). Цього призначення українського правника не змінила химерна доля. Відношення українського національного права не здійсниться без участи українського правника. Чужі специ можуть допомагати при відбудові господарства України. Її духових надбань, в тім і її права вони не в силі відбудувати, бо вони вислід вікової культури окремої нації. Тимто спрямовуючи всі наші змагання, індивідуальні і збірні, на відбудову української державности, роля наших правників ще далеко не закінчена і їхні збірні організації зберігають давню актуальність.

Останні загальні збори Товариства Українських Правників це повністю підкреслили. Під пров. д-ра Костя Паньківського, (секретарював д-р Богдан Гевrик), збори вислухали з повним признанням звіту голови товариства д-ра Богдана Дзеровича, секретаря д-ра Івана Лозинського, касієра судді М. Шпитка, та організаційного референта д-ра Корнила Трояна і згідно з пропозицією голови контрольної комісії д-ра Юліяна Налисника дали виділові абсолюторію.

До нової управи обрано втретє на голову д-ра Б. Дзеровича, на членів проф. д-ра Я. Зозулю, д-ра І. Лозинського, м-ра Шпитка, д-ра Л. Голінатого, д-ра Р. Криштальського, д-ра І. Дорожинського, м-ра О. Олесницького. До Контрольної комісії д-ра К. Паньківського, д-ра Ю. Налисника, м-ра І. Головку і м-ра Б. Гевриќа, а до товариського суду д-ра К. Трояна, м-ра М. Шахновича, д-ра В. Карпевича і д-ра О. Волощука.

Найпомітнішою атракцією зборів була поява на них президента д-ра Степана Витвицького. Вітаний оваційно всіма приявними, а зокрема предсідником зборів д-ром К. Паньківським, почесний гість зборів, сам член українського правничого стану, зложив зборам свій привіт і признання всім активним українським правникам, які, хоч і позбавлені дорогої професії плекають ідею громадської служби рідній суспільності. Привіт президента хоч і зовсім спонтанний, був чимось кудибільшим за звичайний святковий привіт. Це була глибока і зворушлива сповідь сеньйора українського стану, сповідь і наука для молодших на їх життьовий і професійний шлях. Не саме знання творить вартісну людину. Її моральні вартості та її опертя на ширшу організацію — родину (римська фамілія) та підпорядкування свого особистого загальному — це є основні вартості кожної людини і зокрема кожного правника. Український правник у минулому стояв неподільно на службі нації. Він поклав історичні заслуги при відродженні національної свідомости свого народу та відновленні його державности. Він довгими десятиліттями був чи не єдиним оборонцем свого народу перед чужим наїздником і чужим, накиненим правом, яке не захищало, але навряд було призначене нищити наш нарід на його ж землі. Трудна була служба, але її український правник виконав блискуче. Ледве, чи є інша професійна група в нашому народі, яка стільки заслужилася для нього, як наші правники. Бажанням, щоб учасникам зборів судилося ще раз взяти участь у будові основ української держави, достойний гість закінчив свою промову.

Те, на що у зв'язкій формі привіту вказав Президент, було головним мотивом сливе всієї дискусії зборів. Високий тон громадської повинности в сучасному і майбутньому, за зразками і традиціями минулої служби, панував неподільно на залі зборів. Той тон — це не новість для наших старших правників. Це був тон давніх українських правничих зборів, зокрема ж зборів львівського Союзу Українських Адвокатів під проводом його постійного президента д-ра Костя Левицького. В розгарі імпозантної боротьби з польським займанцем на всіх ділянках особистого і громадського життя, а зокрема боротьби за життя і свободу сотень і тисячів нашої найкращої молоді перед польськими нещадними трибуналами, збори ці часто ставали національним парляментом, що мав вирішувати найважливіші справи нації. Хто з тих, що брав у них участь, не пам'ятає тієї специфічної, високої атмосфери, що панувала на тих зборах. Дружньої і зв'язаної водночас, щирої і ділової, але й високо формалістичної, сповненої тієї формалістики, що її знало давнє вікове право та його святині: суд і адвокатське бюро. Атмосфера, що виповнювала їх, була така своєрідна і така цікава, що їй присвятили свої блискучі студії письменники тієї міри, що Дікенс, Бальзак і др. Суд і правнича професія — міжнародні інституції. Минула доба нашого правничого стану і його вже сьогодні напівмітичного, президента Костя Левицького, була частиною загального европейського своєрідного світу права і суду, що коріняться у ранніх віках нашої культури. Вона ще чекає на свого українського Дікенса, щоб — якже заслуженого — не загинути на марних еміграційних мандрівках, але залишитися назавжди безсмертною.

Збори, про які згадуємо, відновили до болю вірно ту давню атмосферу. Вони теж були сповнені винятково теплого і дружнього духа серед учасників-правників дослівно з усіх українських земель, що засвідчувало дивно тісне пов'язання їх в одну громаду. Вчені соціологи зуміли б пояснити те явище мабуть одним, а саме тим, що ті люди набули прикмет і духа посвоячення в якійсь тісній громаді або при якійсь особливій, ідейно рідній праці, і то в продовж довгого часу. І вони не помилилися б. Наша колишня велика і якже гарна професійна служба нації, саме вона, а не що інше, так тісно пов'язала наших правників з усіх українських земель, що ми ті зв'язки відчуваємо ще сьогодні, під кінець другого десятка нашого скитання по всіх шляхах світу.

Колись, згадуючи перерваний процес опанування Великого Литовського Князівства українською стихією, Михайло Грушевський, вплів до суто наукових міркувань сентиментальну згадку про той величезний жаль, що доля не дозволила закінчити тієї еволюції великим і блискучим успіхом українського генія, але її нещадно перервала. Коли вільно порівнювати мале з великим, чи те саме не можна сказати про блискучу і не менше нещадно перервану героїчну добу українського правника, а зокрема українського адвоката? Гордий спомин про неї і золотий сон про поворот незабутньої втрати злагіднює українському правникові на вигнанні його незавидну сучасність — і вдержує його в поготівлі до нової правничої служби нації.

Ставайте членами Українського Народного Союзу, а тим самим і співвласниками 17-мільйонового майна УНСоюзу.

Степан Куропась

ДІТИ ПРО КУРСИ І СОЮЗІВКУ

Пів року взяло мене намовити мою дочку Віру вписатись на курси на „Союзівці". Вже проголошено в „Свободі" реченець зголошень, а мої слова падали як горохом о стіну. Яких аргументів я не вживав! Ти ж бачила минулого року, як там гарно, як добре дають їсти, гарний басейн, „Веселка", танки вечорами, а в неділю повно хлопців, студентів, пластунів!

Не помагало! Відповідала, Союз приймає від 16-го року життя, а мені щойно 15 літ! Не приймуть! Все те, що я бачила на „Союзівці", гарне і на вакації я поїхала б туди і цього року, але на курси ні! Вакації є для спочинку, для „гуд тайм-у", а не щоб вчитися. В додатку я там нікого не знаю, з мене і моєї мови будуть сміятися, за Україну я нічого не знаю, бо ви мене не навчили, а в додатку нащо мені це?

Бували між нами діялоги. Я все своє. Там знайомі твої напевно будуть, а про Україну, коли щось навчишся, не пошкодить. Напевно скоро буде Україна вільною, поїдемо до Києва, а там все по українськи, то мусиш добре навчитися читати, бо не знатимеш, де продають в Києві „айс-крім", де „шов", а в додатку не будеш могти читати українських „джовків". Поїдемо літаком, щоб скоро показати тобі рідне село Селиська і Перемишль, де я ходив до школи. У відповідь знову: ні — поїду на „Союзівку" на вакації, як хочете, але не на курси! Вже скінчився реченець впису і я заявив: На вакації на „Союзівку з тобою не поїду, бо мені буде сором перед людьми, питати будуть, чому ти не на курсах. Даю тобі реченець до завтра. Як ні, то ні, поїдемо на вакації на „Вест Ковст". Що думала дівчина цілу ніч, не знаю, але рано встала скоро і заявила: поїду, але не тому, що я хочу, а тому, що роблю це для тебе, але не думаю, що мене приймуть, бо реченець вписів вже минувся. Розуміється, зрадів і запевнив її, що я в Союзі якийсь вплив маю і мені додатково узглядять і вік й опізнення.

Привіз автом на Союзівку і лишив її, плачучи (не я, а вона)!

На другий тиждень прийшов лист від неї. Пише, розуміється, по англійськи: Мені починає тут подобатися! Школярі всі дуже чемні, товариські, а проф. Близнак є „вондерфул". Він тебе знає, він гарно до нас говорить, він такий, а такий — просто самі суперлятиви. Ще кілька разів телефонувала до мами — і все про курси, „Союзівку" і професорів.

За два тижні приїхав і я з жінкою та сином, який вернувся з Европи до Квебеку — на „Союзівку".

Найперше син, що бував в одинацятьох державах Европи, сподобав собі спокій „Союзівки". Не вірив, що українці в Америці можуть щось подібного мати. Тут можна відпочити і багато в розмовах з молодими людьми в суботу і неділю довідатися. У „Веселці" можна навчитися багато пісень. Відчит проф. Смаль-Стоцького про початки українського народу був першої кляси. Тут дійсні вакації для мене по европейській мандрівці. Думав я, що син мені „басує", знаючи, чим я живу, тому й питаю: Ти ж був в Італії, на Капрі, в резиденції Тіта на острові Раб, в Швайцарії, Швеції, в Гарміш у Німеччині, де бачив красу Европи і ти дійсно захоплений „Союзівкою"? Так — каже ж — там на американців дивляться згори і чигають на їх гроші, у Відні називають їх ходячими долярами на 2-ох ногах, а тут все таке рідне, миле, американське з українським забарвленням!

А дочка? Розказує, що багато навчилася, що в школі не тяжко, є багато часу на дозвілля, а хлопці головно ті з Европи — це самі джентелмени. Ну й знову про проф. Близнака, що він говорив в середу, четвер, п'ятницю. Якби не те, що наганяє їх о 11-й веч. спати, то був би ідеалом всіх учеників.

Що ж — питаю — чи вчилася ти багато нового, такого, що ти не знала і ми тобі не розказували про Україну?

Україна мала королів, князів, гетьманів, а ти ніколи мені про це не говорив! А в яких гарних палатах вони мешкали, проф. Близнак показував нам цілу книжку „пікчерів". По українськи вже добре пишу і читаю. Але буде іспит на закінчення, маю трохи перед ним страх. Дуже тут добре, не тужу за домом і товаришками, хочу йти сюди ще й на другий рік.

Яка велика зміна в дитини! Ми вернулися додому, а за кілька днів знову телефон від неї. В середу кінчаємо, не хочу вірити, що час так скоро минувся, шкода, що не можна бути тут довше!

На „Союзівці" говорив ще з другими курсантами! Молодий Юрій Раковський, внук бл. п. проф. Івана Раковського, який українознавство має в пальцях, заявив: тут не лише добре місце на вакації, але й на добру нагоду познайомися з американською молоддю. Молодий Різник, син відомих громадян Івана і Павлини Різник, який дуже бунтувався (так твердили батьки) йти на курси, вже напрошувався йти на курси і на другий рік. Але — казав п. Різник — не знаю ще, бо два його молодші сини, як почули, то й собі набрали охоти на другий рік на курси йти. А Юлія Сабор з Шикаго, вже думає тепер, чи не можна знову дістати на другий рік стипендії і йти на „Союзівку" на курси.

Це правдивий стан справи. На закінчення можу хіба лише сказати: Дивні діла твої, о, „Союзівко"!

Ювілейний Збірник „По Рідному Краю" О. Кисілевської

Боффало, Н. Й. — В Боффало існує окремий комітет, який видає Ювілейний Збірник „По Рідному Краю" з нагоди 85-річчя життя та 70-річчя суспільно-громадської праці сенаторки Олени Кисілевської. Ця книжка вже виходить із друкарні, і ті співвидавці, які надіслали по 10 долярів, дістануть по 7 примірників цього збірника, а крім того їхні прізвища будуть видруковані в книжці „По Рідному Краю". Інші особи можуть замовляти цю книжку в стефана Душенка, 210 Howard St., Buffalo 6, N. Y., USA. Ціна одного примірника — $2. Авторка цього Збірника, сен. О. Кисілевська лежить хвора в Оттаві, Канада. Вона в своєму завіщанні призначила частину доходу з цієї книжки на стипендію для учениці Академії Сестер Служебниць в Анкастері, Онтеріо, Канада. До Комітету в Боффало належать: С. Душенко, Марія Ставнича, С. Титаренко, С. Безкоровайна і д-р Р. Ставничий.

Видавець Д. МИКИТЮК у Редакції „Свободи"

Редакцію „Свободи відвідав п. Дмитро Микитюк, який приїхав до ЗДА з далекого Вінніпеґу у видавн. справах. П. Микитюк, який видав недавно книжку ген. Олександра Удовиченка „Україна у війні за державність", має замір видати повну історію Української Галицької Армії. Як колишній член Українських Січових Стрільців і активний учасник боїв УГА, він має глибокий сентимент до того історичного періоду і приїхав зорієнтуватись тут, поскільки можливе видання такого твору, що вимагало б передусім зібрання численних друкованих уже фрагментів і коротких нарисів. У цій справі він відбув низку розмов у Ню Йорку.

● **На Мадярщині** число населення зросло від 1949 року на 460,000 і досягло в червні ц. р. 9,808,000 осіб.

З ЖИТТЯ ГРОМАД І ОРГАНІЗАЦІЙ

Симпсон, Па.

Золотий ювілей церкви.

Містечко Симпсон у Пенсилвенії, недалеко Скрентону, лежить у тому антрацитному басейні, що широко розвинувся на переломі нашого століття саме завдяки праці новоприбулих іміґрантів, головно із слов'янських країн.

Коли 1900 р. в Симпсоні почали поселятися перші наші лемківські переселенці з Закарпаття. Вони досі зберегли свою прегарну закарпатську говірку української мови, що вони її, за традицією, досі звуть руською. В 1903 р. сорок родин згуртувалося в окрему парафію і почало будувати церкву св. Петра і Павла, яку закінчено в 1905 р. Саме 4 вересня ц. р. відбувся урочисто золотий ювілей цієї церкви, з цієї нагоди зовсім відновленої у візантійському стилі. Скрентонська американська преса вважає цю церкву з мистецького боку однією з найкращих в околиці.

Сама церква, п'ятибанна, збудована на горбі, є також визначним архітектурним твором. Хоч будував її місцевий будівничий, він, видко, мав до диспозиції добрі зразки нашого церковного будівництва, так, що та будова сьогодні робить враження, наче б вона була перенесена сюди з Карпат. Згодом громада докупила ще й парафіяльний дім, школу і велику модерну залю, якої Симпсонові могло б позаздрити неодне велике місто. Першим священиком у Симпсоні був о. Теофан Обушкевич і досьогодні через ту парафію перейшло 17 священиків, між ними і пок. о. Лев Чапельський, для якого Симпсон був першою парафією після його приїзду до Америки. Теперішнім парохом є о. Володимир Грабець, який і очолював ювілейні торжества.

На торжество прибув зі Стемфорду Кир Амвроз Сенишин, не зважаючи на те, що на другий день мали відбутися в Стемфорді ювілейні торжества з нагоди хрещення св. кн. Ольги. Торжественне Богослуження відправив Кир Амвроз у співслуженні двох священиків - уродженців Симпсону — о. Стефана Кнаппа, пароха Дітройту, і о. Теод. Богольника, професора Української Семінарії в Стемфорді. Після Богослуження відбувся в залі величавий бенкет з участю численних сусідніх священиків та гостей. Були приявні також мистці С. Гординський і С. Литвиненко, які відновляли церкву. Промовці на бенкеті підкреслювали спеціяльно зберігання традицій і зв'язану з цим, жертвенність громади, яка здобулася на одну з найкращих церков екзархату.

До величавости ювілею причинилася також прегарна погода — був справжній передосінній теплий день, який може бути тільки в горах.

Приявний.

ПРОТОКОЛ

з нарад Головного Екзекутивного Комітету УНСоюзу, які відбулися дня 31-го серпня 1955 р., на „Союзівці" в Кергонксон, Н. Й.

На нарадах були приявні члени Екзекутиви, а саме: головний предсідник Д. Галичин, заступник головного предсідника М. Пізнак, заступниця головного предсідника Геновефа Жеребняк, головний секретар Г. Герман, і головний касир Р. Слободян.

Збори відкрив о год. 10:30 рано головний предсідник та подав до відома ці справи, які були полагоджені від останніх зборів Екзекутивного Комітету, а опісля предложив справи, що їх треба вирішити на цих зборах. Ці справи були такі:

Купно бондів. Закуплено отсі бонди:

Atlantic City Electric Co., 3¼% Due 1958 за	$126,925.00
Kansas Gas & Electric Co., 1st Mtge Bonds, 3⅜% за	51,000.00
Hydro-Electric Power Commission of Ontario, за	50,562.50
Ohio Edison Co., 1st Mtge Bonds, Series of 1950, за	25,142.50
Detroit Edison Co., Gen'l Refdg., Series "O", за	80,000.00
Southern California Gas Co., 1st Mtge Ser. "A", за	65,205.00
Community Public Service Co., 1st Mtge Ser. "D", за	14,700.00
Jersey Central Power Co., 1st Mtge Bonds, 3½%, за	25,562.50
Missouri Pacific Railroad Equip. Trust Series "B", за	169,637.67

Відкликані бонди. Одержано за відкликані бонди:

Atlanta Gas Light Co.	1,006.31
Central Maine Power Co.	1,009.39
Aluminum Co., of Canada, Ltd.	3,038.51
Georgia Power Co., 3¾%	4,032.90
Chesapeake & Ohio Railway Co., Ser. "H"	1,005.70
Rochester Telephone Corp. 4%	1,011.89
Michigan Consolidated Gas Co., 3½%	3,033.85
Washington Gas Light Co., 3½	2,011.48
Washington Water Power Co., 3½%	4,072.00

Морґеджі. Уділено такі морґеджі:

Ukrainian Canadian Veteran's Association, Windsor, Ont.	4,500.00
George Saluk, Jersey City, N. J.	3,000.00

Реальності. Спродано такі реальності:

65 Summit Ave., Jersey City, N. J., за	65,000.00
248 Sip Ave., Jersey City, N. J., за	62,00000

„Союзівка". Оглянено приміщення на „Союзівці" і рішено поробити деякі уліпшення і направки по закінченні літнього сезону.

На цім вичерпано програму нарад, а головний предсідник закрив збори о год. 5:00 ввечорі.

Г. Герман, гол. секр. УНСоюзу

УКРАЇНСЬКІ БУДІВЕЛЬНИКИ ДАЮТЬ ПРИКЛАД

Вплачуємо до УНФонду: Михайло Лесик $5; Богдан Фльорчук $10; Константин Фльорчук $10; Михайло Цюпак $10; Ярослав Татомир $50; Микола Станько $10 та закликаємо всіх українців, що працюють у будівельній ділянці, і які ще не заплатили до УНФонду за 1955 рік, зробити це тепер. Будівельний сезон ще у повному розгарі. Виконаймо свій обов'язок супроти Українського Конґресового Комітету тепер, поки ще наші заробітки відносно добрі. У зимі буде нам може важче це зробити.

Українська будівельна група у Грендвю Фармс.

КАНАДІЙСЬКА КРАЄВА ВИСТАВКА

Перегляд Поступу Канади — ось тема 77-ої щорічної Канадійської Краєвої Виставки, яка розпочалася 26-го серпня в Торонті. Ця найбільша в світі щорічна виставка ілюструє розріст Домінії Канади від початку цього століття.

Канадійська Краєва Виставка сама по собі є доволі наглядним показником росту країни і насправді є її „виставовим вікном". Першого року (1879) коло 100.000 осіб відвідало цю виставку; в році 1954, за 14 днів тривання виставки, відвідало її рекордове число відвідувачів: 296.000 осіб.

Центральним пунктом цьогорічної виставки була „Алея Провінцій", що простягається вздовж головного бульвару виставового Парку на північ від „Ґрендстенд". Низка прямокутних луків—по одному для кожної провінції—провадила до центрального виставового будинку, в якому кожна провінція мала виставку свого прогресу і вишколений персонал,готовий дати відповіді напитаня про дану провінцію.

Від моменту, як лорд Ровелен, начальний скавт Британської Імперії і Комонвелту натиснув ґудзик, що ним офіційно відкрито Канадійську Краєву Виставку, аж до того моменту, коли погасом, 10-го вересня, погасне останній фаєрверк, відбулося тисячі прецікавих показів та імпрез. Понад 8.000 скавтів із пядесяти держав взяло участь у відкритті Канадійської Краєвої Виставки і були того дня її гістьми.

Найбільш реклямованою точкою програми цьогорічної Виставки була маратонська плавба через озеро Онтаріо з нагородами для передових учасників на суму 25.000 долярів. Спортовці-плавці з цілого світу зголосили свою участь у тих 32-милевих змаганнях,що їх тільки один раз закінчено успішно.

„Кенедіяна 1955" - це назва цьогорічного видовища на Ґрендстенд. Джек Артур, відомий під іменем „Кенада'с Мистер Шовбизнес", - виготовив програму на найбільшу в світі сцену; насправді було сім сцен, бо сім горизонтальних поверхень складалося на цю велетенську сцену. Ед Саліван, популярний телевізійний церемоніймайстер,керував усім цим видовищем, в програмі якого виступали: Мерилін Бен, Лессі, Фор Ледс, Елен і Бланш Люнд, Донна Ґресько, Розємарі Бирнс, Дейв Брадфут, брати Едуарде і Балетна Трупа Канадійської Краєвої Виставки, що нараховує понад 500 осіб, включно із 60-особовою оркестрою під керівництвом Говарда Кейбел.

Т. зв. „Ґлідден Тур" Античного Автомобільного Клюбу Америки розпочався на виставовій площі 30-го серпня і становив частину програми Автомобільного Дня. Тоді там можна було побачити коло 250 авт, з яких деякі походять ще з перших днів цього століття, як теж найновіші моделі.

На оркестральній естраді „Бендшел" кожного пообіддя і вечора відвідувачів розважала музика оркестри морської флоти ЗДА. Музичні програми Канадійської Краєвої Виставки охоплювали широку скалю концертів - від скрипкових концертів до народніх танців, від конкурсів дутих оркестр до хоральних виступів. В четвер 1-го вересня „Музичного Дня" групи мандруючих трубадурів виконували свою цікаву програму в різних пунктах виставової площі. Майже всі етнічні групи були репрезентовані співаками, а деякі танцюристами національних одягах.

Одною з новин на цьогорічній Канадійській Краєвій Виставці була „Шелтавер", обсерваційна вежа на 120-ть стіп висока, з якої відвідувачі могли оглядати 350-акровий Виставовий Парк і значну частину ділових кварталів Торонта.Недалеко від цієї вежі находилась „Мідвей" - алея з традиційними каруселями, іграми і різними розривковими новинками, серед яких був теж „Ротор" з Німеччини.

Черговою новинкою цього року був „Кенеліен Спортс Гол оф Фейм", заплянований з метою зберігання в пам'яті імен найбільших спортовців Канади.

Ініціятори Канадійської Краєвої Вистави, започатковуючи її,мали на меті—крім розвагової програми—перш за все „сприяння розвиткові промислу, хліборобства та мистецтва". В Колізеї, найбільшому в світі виставовому будинку було виставлено на показ кращі зразки худоби й хліборобських продуктів вартости кільканадцяти мільйонів долярів.

Спорт

ФІНАЛ СХІДНЬОЇ КАНАДИ

Україна — Олстер 0:1, 3:1 і рішають треті змагання.

Монтреал. — Футбольний Фінал Східньої Канади: Україна — Олстер Юнайтед стоїть нерішено 1:1. Перемога на Стадіоні Файлон, завзята і кінцева боротьба між командами Сходу вирішить, котра із них дійде до Фіналу в Торонто за звання чемпіона цілої Канади і домініяльну чашу. Перші змагання виграв чемпіон Онтеріо Олстер, перемігши чемпіона Квібеку СТ Україна 1:0. — Відплатні змагання в зливному дощі виграла Україна 3:1. Героєм змагань в українській команді був змагун Бучанан, що випродукував 2-гі і 3-ті ворота. Ворота добули: Васьків, Безпалюк і тренер Бучанан при стані 2:0 для України. Слідує третій і рішальний змаг. — Олстер запротестував проти участи змагуна Васькова (давніше Вікерс) в красках України. — На кожному змаганні було коло 2,000 глядачів.

„МІСС АМЕРИКА" 1956 РОКУ

В Атлантік Сіті обрано „Місс Америкою" на 1956 рік Шарон Кей Річі, 18 літ, з Денверу, Колорадо. Крім корони вона одержала 50,000 долярів різними нагородами. Панна Шарон Кей Річі є студенткою драматичної школи в Колорадо Вімен'с Каледж.

Сенатори досліджують комуністичні впливи в школах для корейських ветеранів

Вашингтон. — Голова Сенатської Постійної Слідчої Підкомісії сенатор Джан Л. МекКліллен заявив, що його підкомісія досліджує справу деяких шкіл, в яких студіювали корейські ветерани, бо в цих школах мали бути комуністичні впливи. Справа в тому, що ці школи брали оплату за навчання з тих грошей, які ветерани дістають із державної скарбниці — як нагороду за свою військову службу. Підкомісія має на публічних переслуханнях виявити, чи це правда, що в тих школах в управі і між професорським складом були дійсно комуністи, як про це твердять дотеперішні інформації. Голова підкомісії не хотів назвати ті школи, тільки загально заявив, що вони находяться в східніх стейтах і між ними немає визначніших каледжів і університетів. МекКліллен сказав, що це перебільшене твердження, що одна така маловідома школа заробила на ветеранах аж один мільйон долярів. Публічні переслухання підкомісія має почати в листопаді цього року.

Президент Франції „порадив" султанові Марокко зректися

Париж. — Президент Французької Республіки Рене Коті вислав листа султанові Марокко Мохаммедові Муляй бен Арафі, в якому він поінформував того останнього, що його особистий ворог і політичний суперник, попередній султан Мохаммед бен Юссеф, який перебуває ще на засланні на Мадаґаскарі, обіцяв не настоювати на своїх політичних претенсіях. Водночас Коті „порадив" марокканському султанові, щоб він „добровільно" зрікся престолу для добра французько-марокканських відносин. Французький президент запевнив теж султана, що будуть забезпечені його особисті матеріяльні інтереси й буде дана йому особиста охорона. Цей лист французького президента був відповіддю на листа стурбованого султана, який є сіллю в оці марокканських націоналістів. В столиці Марокко Раббаті переконані, що Муляй бен Арафа „зникне" впродовж найближчих трьох днів, переїхавши з королівського палацу мабуть до невтральної смуги Танжеру так тихо, щоб не могли відбутись можливі ворожі йому демонстрації націоналістів. Праві французькі кола у самій Франції і в Марокко хотіли б як мога віддалити той момент і як мога довше затримати на престолі слухняного Франції султана, але це їм мабуть не вдасться, бо французький прем'єр Фор рішений послідовно переводити в життя намічений плян санації марокканських відносин, передумовою до чого є скинення з престолу непопулярного султана.

ЗБОРИ ВІДДІЛІВ УНС

ВЕСТ ІСТОН, ПА. — Т-во ім. Б. Хмельницького Відділ 137, повідомляє своїх членів, що три-квартальні збори відбудуться в неділю, 18-го вересня, о год. 2-ій попол., в церковній залі. Проситься всіх членів прибути на збори і вирівняти свої залеглості. — Г. Яворський, предс.; М. Колодруб, кас.; С. Колодруб, секр.

БЕТЛЕГЕМ, ПА. — Б-ва св. Димитрія Відд. 288, повідомляє, що місячні збори відбудуться в неділю, 18-го вересня, зараз по Сл. Божій, в церковній залі. Просимо усіх членів явитися на зборах і вирівняти свої вкладки бо інакше будуть суспендовані. — В. Копчук, предс.; В. Заґвотський, кас.; Д. Мушастий, секр.

ДІТРОЙТ, МИШ. — Б-во св. о. Николая Відділ 175, повідомляє своїх членів, що місячні збори відбудуться в неділю, 18-го вересня, о 1-ій год. попол., в УНДомі 4655 Мартин вул. Проситься членів, що залягають зі своїми вкладками прибути й вирівняти свої довги бо інакше будуть суспендовані. — І. В. Іванчук, фін. секр.

Короткі Вістки

● **Совєтська група туристів**, перша за останні кільканадцять років, прибула до Стокгольму. Вона складається з 36 осіб, в тому числі майже половина жінок, і прилетіла шведським літаком. Керівником туристів є 24-літня Лариса Ніколаєва, службовичка „Інтуриста" з Ленінграду. Совєтські туристи мають оглянути Стокгольм і інші більші шведські міста. В перший день перебування у Стокгольмі їх повели на міжнародні торги, де один павільйон займають також ЗДА.

● **Американські та канадійці** старшини цього місяця переведуть інспекцію найдалі на північ висуненої радарової лінії так званого „Віддаленого Вчасного Алярму." Ця радарова лінія проходить через Аляску та північну Канаду.

● **Японський уряд** вирішив призначити „військових обсерваторів" при своїх закордонних амбасадах із функціями військових атташе. Цих останніх Японія не може призначати з огляду на конституцію, яка забороняє їй мати реґулярну армію. Теперішнє японське військо існує і розбудовується під фірмою „оборонних сил", які підлягають „дирекції оборони". Уряд Гатаями не розпоряджає потрібною парляментарною більшістю, щоб змінити конституцію. „Військові обсерватори" Японії будуть призначені до ЗДА, Англії, Франції, Західньої Німеччини, Швеції, Туреччини й національного Китаю.

Згинуло 16 осіб наслідком землетрусу в Єгипті

Каїро. — Тільки 40 секунд тривав землетрус в Єгипті, — який проте в тому короткому часі приніс смерть 16 особам і заподіяв великі матеріяльні шкоди. Найбільша трагедія скоїлась у самому Каїро, де завалилась стіна в дитячому притулку й притолочила на смерть 8 дітей. Землетрус стався в 8,15 ранком. Центр землетрусу знаходився на північ від Каїро. Він був такий сильний, що відчуто його на Кипрі, в Ізраїлі і в Сирії. Проте в тих країнах не було ніяких шкід. У Каїро завалилось кількадесять домів, головно старих будівель.

● **Бразилійський президент** Хоао Кафе Філго затвердив плян побудови нової столиці держави замість Ріо де Жанейро. Її мають збудувати в центрі Бразилії, здоровій, гористій околиці провінції Гойазі на площі 2,300 квадратових миль

ТАРЗАН, ч. 3542. Говорення на вітер.

На наказ Узу негайно запанувала мовчанка. Королева водяних людей Ша ввійшла до залі.

Королева холодно оцінила Тарзана. — Встань, Узу, і розкажи мені про цього в'язня!

— О, могутня королево, він небезпечний, — прохарчав Узу. — Його треба знищити!